

Министарство привреде

ИЗВЕШТАЈ
О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА
И ПРЕДУЗЕТНИШТВУ
ЗА 2015. ГОДИНУ

Београд, новембар 2016. година

**ИЗВЕШТАЈ О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА И ПРЕДУЗЕТНИШТВУ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Издавачи:

Министарство привреде

За издавача:

Горан Кнежевић, министар

Израда база података:

Републички завод за статистику

Извештај припремили:

Сектор за привредни развој

Сектор за развој малих и средњих предузећа и предузетништва

Техничка припрема Извештаја

Штампа

Тираж:

Умножавање Публикације и делова дозвољено је уколико се наведе извор и копија достави
Министарству привреде

Београд, новембар 2016. година

САДРЖАЈ	
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	
МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ	
РЕЗИМЕ	1
I. МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ	1
II РАЗВИЈЕНОСТ МСП СЕКТОРА	3
2.1. ЗНАЧАЈ СЕКТОРА МСПП У ПРИВРЕДИ СРБИЈЕ	3
2.2. СТРУКТУРА СЕКТОРА МСПП ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ И ОБЛИКУ ОРГАНИЗОВАЊА	5
2.3. ЗАДРУГЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	6
2.4. ПОСЛОВНА ДЕМОГРАФИЈА	7
2.5. ЗАПОСЛЕНОСТ	11
2.6. СЕКТОРСКА ЗАСТУПЉЕНОСТ	12
2.7. РЕГИОНАЛНА ЗАСТУПЉЕНОСТ	15
2.8. ЕФИКАСНОСТ ПОСЛОВАЊА МСПП	18
2.9. ИНВЕСТИЦИЈЕ	25
2.10. СПОЉНОТРГОВИНСКО ПОСЛОВАЊЕ	27
2.11. УПОРЕДНА АНАЛИЗА РАЗВОЈА СЕКТОРА МСПП	29
III КОНКУРЕНТНОСТ СЕКТОРА МСП	30
3.1 Трошковна конкурентност	30
3.2 Индустијска конкурентност	32
3.3 Извозна конкурентност	34
3.4 Употреба ИКТ	39
АНЕКС - Статистичко-документациона основа -	

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2015. годину, представља редован годишњи аналитички приказ стања у овој области и основу за унапређење мера за динамичнији раст и развој сектора малих и средњих предузећа и предузетништва, како на националном, тако и на регионалном и локалном нивоу. Извештај анализира ефекте предузетих мера за унапређење развоја предузетничког сектора привреде, из којих проистичу и најважнији изазови, активности и резултати који се односе на област предузетништва. И поред побољшања привредног окружења у 2015. години, пострецесиони ефекти су још увек присутни, посебно у областима смањења укупне запослености и прилива страних директних инвестиција. У таквом окружењу се одвијало пословање сектора малих привредних субјеката, који су, по правилу, део привреде најосетљивији на промене услова привређивања.

Широк фронт подстицајних програма и мера за овај сектор, обухваћен је акционим планом за спровођење *Стратегије развоја предузетништва и конкурентности за период од 2014. до 2020. године*, у циљу даљег јачања институционалне подршке за унапређење МСПП на националном, покрајинском и регионалном нивоу

Извештај указује на вишедимензионалност структурних проблема сектора малих и средњих предузећа и предузетништва у Србији. Примаран задатак је промена секторске структуре прерађивачке индустрије у правцу јачања извозно усмерених делатности, са производима више технолошке обраде и у производно разменљивим секторима. Усклађивање понуде и тражње на тржишту рада незаобилазан је предуслов за јачање националне и регионалне конкурентности. Такође, унапређење могућности финансирања и целокупног пословног окружења у складу са потребама предузетника остаје један од приоритетних задатака доносиоца мера економске политике.

Извештај садржи анализу економског окружења у ком су МСПП пословала у 2015. години. и статистичке податке о развијености сектора МСПП.

Анекс представља статистичко-документациону основу – подлога за детаљнија истраживања кључних сегмената развијености МСПП.

МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2015. годину заснива се на обједињеним базама података МСПП сектора према *Eurostat методологији*, које су формиране у Републичком заводу за статистику (број предузећа, број запослених, укупан промет, бруто додата вредност, спољнотрговински биланс, инвестиције у основна средства, број основаних и угашених привредних субјеката). Базе података о броју предузећа, броју запослених, промету, бруто додатој вредности, броју основаних и угашених привредних субјеката успостављене су на основу завршних рачуна правних лица – предузећа и регистра основаних и угашених предузећа (Агенција за привредне регистре), а број предузетника и број запослених код предузетника на основу података Пореске управе. За обједињену базу података спољнотрговинског биланса коришћени су подаци Управе царина, а за анализу инвестиција у основна средства подаци Републичког завода за статистику.

МСПП сектор обухвата микро, мала и средња предузећа (МСП) и предузетнике. Класификација правних лица према величини у оквиру **МСП сектора** извршена је према броју запослених на: микро предузећа – број запослених до 9, мала предузећа – број запослених 10-49 и средња предузећа – број запослених 50-249. **Предузетници (радње)**, као физичка лица која самостално обављају делатност, су укључени у микро предузећа.

Показатељи промета, бруто додате вредности и профита, који су коришћени у анализи нивоа развијености МСПП сектора, утврђени су на следећи начин:

Промет обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додату вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, с обзиром на то да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, показатељ је будућих инвестиција.

Бруто додата вредност се дефинише као разлика између вредности коначних производа у базним ценама (вредност произведених роба и услуга које су настале као резултат процеса производње) и међуфазне потрошње у куповним ценама (вредност свих роба и услуга која је у одређеном обрачунском периоду утрошена у процесу производње).

Профит је приказана као разлика БДВ и трошкова рада, а стопа профитабилности као однос профита и БДВ-а.

Запосленост се посматра на основу броја радника (*number of employees*). Код радњи, под бројем радника се подразумевају само радници у ужем смислу, односно лица која су ангажована по уговору о раду (укључујући и неформално запослене раднике), али не и samozапослена лица (нису обухваћени власници, који могу бити радно ангажовани у сопственом предузећу, лица запослена по уговору о делу, ауторски уговори и сл, индивидуални пољопривредни произвођачи и друге категорије самосталног обављања делатности).

У Извештају је приказан значај МСПП сектора у оквиру **нефинансијског сектора Србије** који је један од пет институционалних подсистема који чине домаћу привреду. Њега чине јединице у којима се производњом робе и услуга остварује профит (а које нису укључене у финансијски сектор) и институционалне јединице које обезбеђују добра и услуге за тржиште по економски ценама, тј. покривају више од 50% трошкова производње и не остварују профит.

Реалне стопе раста/пада индикатора пословања израчунате су на основу сталних цена 2015. (индекс потрошачких цена), а претварање динарских вредности у ЕУР на основу званичног курса НБС (вредност периода).

У делу који се односи на инвестиције, приказани су последњи расположиви подаци за 2014. годину.

РЕЗИМЕ

Мала и средња предузећа и предузетници (МСПП) су значајан сегмент привреде Србије: чине 99,8% укупно активних предузећа, запошљавају скоро 2/3 запослених у нефинансијском сектору и учествују са 32% у формирању БДП Србије

Табела 1. Основни индикатори пословања нефинансијског сектора 2015. године – текуће цене

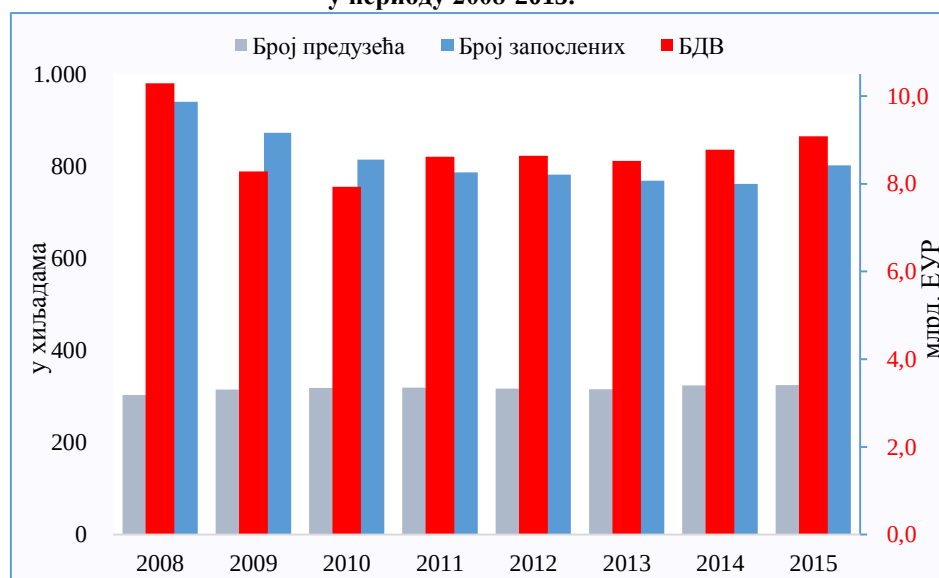
	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно	Учешће у нефинансијском сектору					
								Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2015													
Бр. предузећа	232.765	80.122	9.531	2.182	324.600	494	325.094	71,6	24,6	2,9	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	236.359	150.919	190.936	223.505	801.719	418.538	1.220.257	19,4	12,4	15,6	18,3	65,7	34,3
Промет*	1.040.226	1.358.207	1.786.105	2.118.332	6.302.870	3.197.616	9.500.486	10,9	14,3	18,8	22,3	66,3	33,7
БДВ*	261.343	171.156	293.711	370.541	1.096.750	805.147	1.901.897	13,7	9,0	15,4	19,5	57,7	42,3
Извоз*	13.770	132.653	156.974	331.916	635.312	804.486	1.439.798	1,0	9,2	10,9	23,1	44,1	55,9
Број извозника	2.604	7.073	3.447	1.145	14.269	309	14.578	17,9	48,5	23,6	7,9	97,9	2,1
Увоз*	12.306	238.712	352.739	483.323	1.087.080	835.919	1.922.999	0,6	12,4	18,3	25,1	56,5	43,5
Број увозника	3.097	12.023	4.538	1.445	21.103	369	21.472	14,4	56,0	21,1	6,7	98,3	1,7

*у мил. динара

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

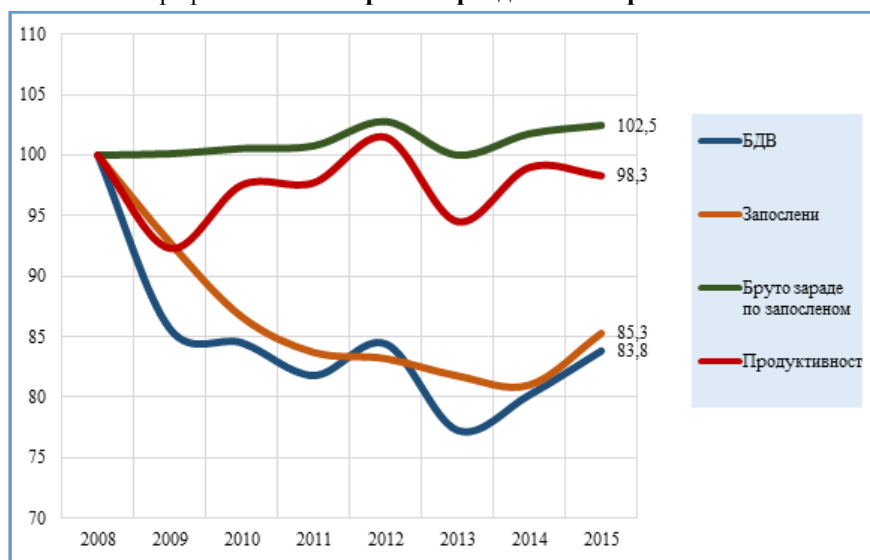
У односу на предкризну 2008. годину број МСПП је повећан за 21.151 привредног субјекта, број запослених је смањен за 138. 440 радника, а БДВ је смањена за 1,2 млрд. ЕУР.

Графикон 1. Кретање броја предузећа, запосленост и БДВ сектора МСПП у периоду 2008-2015.

* Успорена динамика рецесионог опоравка сектора МСПП има посебну тежину, јер је предузетнички сектор (324.600 од укупно 325.094) и у 2015. години задржао високо учешће у формирању основних показатеља пословања нефинансијског сектора привреде Србије. У односу на 2008. годину, у 2015. години овај сегмент нефинансијског сектора забележио је нижу остварену бруто додату вредност за 16,2%, а запосленост за 14,7%, што је утицало на смањену продуктивност од 1,7%. Посебну тежину има чињеница да, у посматраном периоду, раст нето зарада није био у складу са растом продуктивности. Међутим, МСПП у континуитету имају исподпросечну бруто зараду (88% у 2008. и 93% у 2015. просека привреде), док су зараде сектора великих предузећа увек биле веће од просека привреде (за 24% у 2008. и за 13% у 2015.).

Графикон 2. Посткризни трендови сектора МСПП

★ Побољшање пословних перформанси МСПП у односу на претходну годину, може се делимично објаснити како унапређењем укупног пословног амбијента и финансијском консолидацијом, тако и незавршеним структурним реформама великих предузећа.

★ Предузете мере и активности у области побољшања пословне климе позитивно су утицале на динамичнији развој предузетника, посебно у области новоформираних радњи, а самим тим и повећање укупног броја МСПП сектора. Сектор МСПП учествује са 88,7% повећања броја запослених у нефинансијском сектору укупно.

★ У 2015. години МСПП су остварила 52,2 млрд. ЕУР промета, 9,1 млрд. ЕУР БДВ, 5,3 млрд. ЕУР извоза, 9,0 млрд. ЕУР увоза, дефицит спољнотрговинске размене износио је 3,7 млрд. ЕУР.

★ Индикатори развијености МСПП у 2015. већи су од остварених у 2014. години што је утицало и на њихов повећан допринос у развоју укупног нефинансијског сектора.

Основна кретања индикатора развијености МСПП у односу на 2014. годину¹:

- Повећање броја МСПП за 0,1% или за 328. Број предузетника повећао се за 1.149 или за 0,5%, малих и средњих предузећа за 384 (3,4%), док се број микро предузећа смањио за 1.205 (-1,5%). Због непромењеног броја великих предузећа, раст броја МСПП у потпуности је утицао на раст предузећа у укупном нефинансијском сектору;
- У 2015. години основано је 47.540, а угашено 35.320 (нето раст 12.220) МСПП. Укупан нето ефекат основаних/угашених МСПП повољнији је у 2015. у односу на 2014. годину (1,4 према 1,3 респективно) и показује да се у 2015. години на сваких 10 угашених привредних субјеката оснује 14 нових, при чему је тај однос повољнији код предузећа (на 10 угашених предузећа оснује се 51 ново), у односу на радње (на сваких 10 угашених радњи оснује се 10 нових).
- Повећање запослености сектора МСПП (за 40.180 радника или 5,3%) – микро за 3.278 радника (2,2%), малим за 5.730 радника (3,1%), средњим за 2.561 радник. У великим предузећима број запослених је већи за 5.130 или за 1,2%, тако да је запосленост нефинансијског сектора у односу на 2014. годину повећана за 45.310 радника (за 3,9%);
- Повећање пословне активности – остварени промет реално већи за 3,1% (у нефинансијском сектору за 1,7%, а у великим предузећима пад за 1,0%). У оквиру МСПП пословна активност повећала се код средњих предузећа (за 6,6%), предузетника (за 6,5%) и малих предузећа (за 1,4%), док је код микро предузећа смањена пословна активност за 2,2%;

¹ Реалне стопе раста/пада израчунате према сталним ценама 2015. (индекс потрошачких цена)

- Остварене изнадпросечне позитивне стопе пословања: раст БДВ од 4,5% (у нефинансијском сектору од 1,6%, а великим предузећима пад од 2,2%) и раст профита од 2,0% (у нефинансијском сектору од 1,4%, а великим предузећима од 0,8%);
- Изнадпросечни раст кључних показатеља продуктивности: БДВ по предузећу већи за 4,4% (нефинансијски сектор за 1,5%, велика предузећа пад од 2,2%); БДВ по промету за 1,4% (у нефинансијском сектору и великим предузећима пад од 0,1% и 1,3% респективно); БДВ по запосленом мањи за 0,7% (у нефинансијском сектору и великим предузећима пад од 2,2% и 3,4% респективно);
- Повећан број предузећа у спољнотрговинској размени – број извозника повећан за 4,3%, а број увозника за 1,7%. (нефинансијски сектор 4,3% и 1,7% респективно, јер код великих предузећа није било промена у броју предузећа у спољнотрговинској размени);
- Исподпросечно повећање вредности спољнотрговинског промета (6,2% према 7,5% у нефинансијском сектору) уз смањено учешће у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора са 51,8% у 2014. години на 51,2% у 2015. години;
- Настављен тренд повећања покривености извоза увозом МСПП – 58,4% (57,0% у 2014.; 55,3% у 2013.; 51,3% у 2012.; 36,5% у 2008.), велика 96,2% (93,2%; 94,6%; 74,1%; 66,1% респективно) нефинансијски сектор 74,9% (72,5%; 72,4%; 60,4%; 48,2% респективно);
- Раст извоза МСПП од 7,9% (раст од 9,4% у нефинансијском сектору) и смањено учешће у извозу нефинансијског сектора са 44,8% у 2014. на 44,1% у 2015. години. Доминантно учешће у извозу нефинансијског сектора имају велика предузећа.
- Исподпросечно повећање увоза (5,2% према 6,0% у нефинансијском сектору) уз повећање дефицита за 1,6% (смањење дефицита у нефинансијском сектору за 3,0%). Учешће МСПП у укупном увозу нефинансијског сектора се смањило са 57,0% у 2014. години на 56,5% у 2015. години, а дефицита остало непромењено (93,5%);
- У 2014. години забележен је реалан пад обима инвестиција у МСПП од 1,0% уз благо побољшање инвестиционе активности (4,4%, а у 2013. години издвојила су 4,7% промета за инвестиције) и смањење ефикасности инвестиција (25,1%, а у 2013. инвестиције у односу на остварену додатну вредност биле су 28,1%);
- Неповољна секторска концентрација МСПП – доминантан утицај неразмјенивих сектора (81,8% предузећа, 65,4% запослених, 67,1% промета и 68,1% БДВ сектора МСПП у 2015. години). Прерађивачка индустрија доминира у оквиру размјенивих сектора –15,7% предузећа, 27,9% запослених, 27,5% промета и 25,1% БДВ сектора МСПП укупно;
- Концентрација МСПП у најразвијенијем Београдском региону који у 2015. години учествује са по 1/3 у броју и увозу, са 1/5 у запослености, са по 1/4 у промету и БДВ и са 14,8% у извозу нефинансијског сектора. Према БДВ по запосленом, МСПП из *Београдског региона* су два пута продуктивнија у односу на МСПП из *Региона Јужне и Источне Србије*, 1,7 пута у односу на МСПП из *Региона Шумадије и Западне Србије* и 1,4 пута у односу на МСПП из *Региона Војводине*. Велика диспропорција у нивоу развијености сектора МСПП постоји и на нивоу регионалних области, јер однос БДВ по запосленом МСПП најразвијеније (Београдске) области и најмање развијене (Пчињске) области износи 2,3:1 и указује на велику неравномерност у достигнутом степену развоја области у Србији.
- Ниво конкурентности сектора МСПП Србије значајно заостаје у односу на просек ЕУ на шта указује компаративна анализа квалитативних показатеља пословања (запосленост по предузећу, промет, БДВ и профит по запосленом). Слична је секторска структура МСПП у ЕУ и Србији – доминантан утицај трговине и прерађивачке индустрије.

I МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ

Стабилности јавних финансија уз доследно спровођење мера фискалне консолидације и наставк процеса структурног прилагођавања, повољно су утицали на инвестициони амбијент и допринели позитивним макроекономским кретањима у 2015. години: интензивирање је опоравак привредне активности (раст од 0,8%), раст индустрије, грађевинарства и инвестиција, смањење спољнотрговинског дефицита, значајно побољшање платнобилансне позиције. Забележен је знатно нижи фискални дефицит од очекиваног (3,7% БДП). Тржиште рада бележило је позитивна кретања, и поред присутне ниске запослености, високе незапослености, структурне неусклађености (несклад у квалификационој, старосној и професионалној структури), дуалности и недовољне мобилности радне снаге. Кретање показатеља тржишта рада, према статистичким подацима у 2015. години, карактерише раст запослености и пад незапослености, реалних нето зарада и пензија. Према годишњем *Извештају Светске банке о условима пословања за 2016*, на новој "Doing Business" листи, од укупно ранжираних 190 земаља, Србија је напредовала са 54. [на 47. место](#). Напредак на Doing Business листи охрабрује стране инвеститоре и повољно делује на обим страних улагања.

На **опоравак привредне активности** у 2015. години (раст БДП +0,8%), највише је утицао раст у секторима индустрије и грађевинарства, посматрано по делатностима, док је са расходне стране највише утицао раст инвестиција (5,6%).

У посткризном периоду 2010-2015, бржи раст извоза од увоза утицао је на смањење спољнотрговинског дефицита и дефицита текућег рачуна. Спољнотрговински салдо у 2015. је побољшан услед смањења дефицита у робној размени и раста суфицита у размени услуга. **Дефицит спољнотрговинске размене** је смањен у односу на 2014. годину и износио је -3.268 мил. ЕУР (9,8% БДП). **Дефицит текућег рачуна платног биланса** је значајно смањен у односу на претходну годину и износио је -1.577 мил.ЕУР или 4,7% БДП.

Нето прилив страних директних инвестиција у Србију у 2015. је износио 1,8 млрд евра, што представља 5,4% БДП. Укупан прилив СДИ износио је 2,1 млрд ЕУР и чинио 35% бруто инвестиција у основна средства.

У 2015. години остварен је знатно **бољи фискални резултат од очекиваног** и знатно испод границе договорене са ММФ-ом. Јавни приходи *сектора државе* у 2015. забележили су реални раст од +3%, јавни расходи пад од -3,3%, а фискални дефицит је смањен са 258,1 млрд. динара у 2014. на 149,1 млрд. динара (**3,7% БДП**) у 2015.

Инфлација, као основна детерминаната макроекономске стабилности, је у последње три године била ниска и стабилна. Међугодишња инфлација у 2015. години је износила 1,5%. Томе су у највећој мери допринели пад цена нафтних деривата, непрерађене хране и ниска агрегатна тражња.

Девизне резерве НБС крајем 2015. године (10,4 млрд. ЕУР, односно 31% БДП), су на адекватном нивоу према критеријумима екстерне ликвидности и изложености финансијском ризику и додатна су гаранција макроекономске стабилности (обезбеђују покривеност око седам месеци увоза робе и услуга и 2,5 пута су веће од новчане масе М1).

Кретања на девизном тржишту у 2015. години била су релативно стабилна. Посматрано крајем периода, динар је ослабио према евра за 0,5%.

Спољни дуг је на крају 2015. године износио 26,3 млрд ЕУР, што у односу на крај претходне године представља повећање од 615 мил.ЕУР, као и повећање учешћа у БДП са 77,1% на 78,5% БДП.

У 2015. години **тржиште рада** је бележило позитивна кретања, повећана је запосленост и смањена незапосленост, уз изражене регионалне разлике. Повећан је укупан број запослених за 2% и износио је 1.882.825 лица (РЗС), а број незапослених је смањен за -3,2% и износио је 743.158 лица (НСЗ). Нето зарада у Србији у 2015. години је износила 365 евра и била нижа за 2,1% у односу на претходну годину, док су пензије реално смањене за 5,2%.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 2. Макроекономски биланс 2008-2015.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БДП, млрд ЕУР	33,7	30,7	29,8	33,4	31,7	34,3	33,3	33,5
БДП, реалан раст у %	5,4	-3,1	0,6	1,4	-1,0	2,6	-1,8	0,8
Инфлација, крај периода	8,6	6,6	10,3	7	12,2	2,2	1,7	1,5
Курс РСД/ЕУР просек периода	81,44	93,95	103,04	101,95	113,13	113,14	117,31	120,73
Дефицит текућег рачуна, % БДП	-21,1	-6,6	-6,8	-10,9	-11,6	-6,1	-6,0	-4,7
СДИ, % БДП	7,4	6,7	3,8	9,9	2,4	3,8	3,7	5,4
Резерве НБС, млрд ЕУР	8,2	10,6	10,0	12,1	10,9	11,2	9,9	10,4
Фискални дефицит, % БДП	-2,6	-4,4	-4,6	-4,8	-6,8	-5,5	-6,6	-3,7
Јавни дуг, % БДП	28,3	32,8	41,8	45,4	56,2	59,6	70,4	74,7
Спољни дуг, % БДП	62,3	72,7	79,0	72,2	80,9	74,8	77,1	78,5
Приватни спољни дуг, % БДП	42,8	47,3	48,4	39,9	42,5	36,6	34,6	32,8

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС, НБС и МФ

Србија је у 2015. години значајно побољшала амбијент за инвестирање. На *"Doing Business"* листи Светске банке од укупно ранжираних 190 земаља, Србија је напредовала са 54. места (59. место по старој) на **47. место** и налази се међу земљама које су оствариле највећи напредак у односу на прошлогодишњу листу - за 7 позиција (према старој методологији напредак је за 12 позиција), захваљујући напретку у издавању грађевинских дозвола, скраћењу времена за почињање бизниса и регистрацији имовине. Напредак на *Doing Business* листи охрабрује стране инвеститоре и повољно делује на обим страних улагања. У односу на земље у окружењу, које су најдиректнији конкуренти Србије за привлачење страних инвестиција, према збирном индексу који мери услове пословања, Србија се са 47. местом приближила Хрватској /43. место/, Мађарској /41. место/, Бугарској /39. место/ и Румунији /36. место/. Од држава региона најбоље услове пословања имају Словенија /30. место/ и Македонија /10. место/. Албанија је за годину дана скочила за 32 места /са 90. места на 58. место/.

Према извештају Светског економског форума (СЕФ) о конкурентској позицији у свету за 2016. годину, Србија је ранжирана на 90. позицији од укупно 138 земаља са вредношћу индекса конкурентности GCI од 4,00 (интервал од 1-7). У односу на претходну годину повећана је вредност индекса, што је довело до померања на ранг листи за 4 позиције (са 94. на 90. место на листи). Анализа индекса конкурентности по стубовима, показује да је макроекономска стабилност забележила највећи позитиван помак у односу на претходну годину, док је пад забележен код технолошке спремности.

II РАЗВИЈЕНОСТ МСП СЕКТОРА

У 2015. години у Србији је у оквиру предузетничког сектора пословало 324.600 предузећа, што је представљало 99,8% од укупног броја привредних субјеката (325.094). МСПП генерише 65,7% запослености нефинансијског сектора, ангажовањем 801.719 радника, и учествује са 66,3% укупног промета (6.302,9 млрд. динара; 19,4 мил. динара по предузећу) и 57,7% БДВ (1.096,7 млрд. динара; 3,4 мил. динара по предузећу) нефинансијског сектора. Процењује се да у 2015. години МСПП учествује са око 32% у БДП Републике.

Побољшање укупне пословне климе, позитивно је утицало на основне перформансе пословања предузетничког сектора. У 2015. години сектор МСПП је остварио раст већине посматраних показатеља пословања у односу на претходну годину.

- Број МСПП повећан за 328 или 0,1%. Раст остварен захваљујући порасту предузетничких радњи за 1.149 и малих и средњих предузећа за 384 (пад микро предузећа за 1.205);
- Раст броја запослених за 40.180 одразио се на позитивну стопу кретања запослености на укупном нивоу (5,3%% код МСПП; 3,8% у нефинансијском сектору). У односу на претходну годину сва предузећа, посматрано по величини, повећала су број запослених (највећи раст код предузетника за 28.611 или 13,8%);
- Сектор МСПП је остварио раст промета од 3,1%, док је вредност БДВ предузетничког сектора већа за 4,5%. Пословни резултати у овом сегменту привреде, неутралисали су утицај негативних кретања код великих предузећа (пад промета -1,0%, пад БДВ -2,2%); тако да је на укупном нивоу, у нефинансијском сектору, промет већи 1,7%, а БДВ 1,6%.
- Раст запослености по вишим стопама од раста БДВ одразио се на пад продуктивности предузетничког сектора -0,7% (-3,4% велика и -2,2% нефинансијски сектор);
- Стопа профитабилности је смањена са 36,3% на 35,3%, тако да је задржана позиција непрофитабилнијег дела привреде. Једино су мала предузећа исказала стопу профитабилности изнад просека нефинансијског сектора (42,6% према 39,0%, велика 43,9%);
- Секторска концентрација МСПП је непромењена у односу на претходне године: Прерађивачка индустрија и Трговина на велико и мало доминирају у свим показатељима пословања предузећа (145.217 предузећа, 55,8% запослености, 65,0% промета и 50,8% БДВ сектора МСПП у 2015. години).
- Као и претходних година изражена је територијална диспропорција, међутим, смањена је разлика у нивоу развијености МСПП по регионалним областима у Србији, мерена показатељем БДВ по запосленом - однос области са највећом (Град Београд) и најмањом вредношћу показатеља (Пчињска) износи 2,3:1 (2,5:1 у 2014. години).

2.1. Значај сектора МСПП у привреди Србије

У 2015. години сектор МСПП генерише 65,7% запослености, 66,3% промета, 57,7% БДВ и учествује 51,2% у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора. У односу на претходну годину остварен је реални раст посматраних финансијских показатеља пословања, што се у највећој мери одразило на раст учешћа сектора МСПП у БДВ (за 1,7 структурних поена). Учешће у извозу и увозу незнатно је смањено (за 0,7 односно за 0,5 структурна поена) услед виших стопа раста ових показатеља у сегменту великих предузећа.

У поређењу са 2014. годином број МСПП повећан је 0,1% или за 328. Раст броја предузетника за 1.149 и малих и средњих предузећа за 384 неутралисао је смањење броја микро предузећа (-1.205). У 2015. години код свих категорија предузећа, посматрано по величини забележен је пораст броја запослених, а сектор МСПП запошљава 40.180 радника или 5,3% више него претходне године (велика предузећа 5.130 или 1,2%; нефинансијски сектор 45.310 или 3,9%). Предузетници имају највећи допринос расту броја запослених и запошљавају 28.611 радника више у односу на 2014. годину.

Настављен је тренд раста промета и БДВ МСПП сектора. У 2015. години промет је реално већи за 3,1%, а БДВ 4,5%, а позитивне тенденције у сегменту малих и средњих предузећа определиле су раст промета и БДВ нефинансијског сектора (за 1,7% и за 1,6%, респективно). Код великих предузећа настављен је тренд негативних стопа раста ових показатеља (-1,0% и -2,2%, респективно).

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Вредност извоза МСПП у 2015. години у односу на 2014. годину већа је 7,9%, а вредност увоза 5,2%. Раст вредности ових индикатора је израженији код великих предузећа (10,7% односно 7,2%, респективно), што је довело до смањења учешћа сектора МСПП у извозу (са 44,8% у 2014. на 44,1% у 2015. години) и увозу (са 57,0% на 56,5%) нефинансијског сектора.

Раст увоза по вишој стопи од раста увоза утицао је на повећање дефицита сектора МСПП (1,6%), док је истовремено, дефицит великих предузећа мањи 41,0% (пад од 3,0% у нефинансијском сектору). Као резултат ових тенденција, учешће дефицита МСПП у дефициту нефинансијског сектора повећано је са 89,3% на 93,5%.

Табела 3. Индикатори развијености МСПП

	МСПП		Велика		Нефинансијски сектор		Учешће МСПП %	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Бр. предузећа	324.272	324.600	494	494	324.766	325.094	99,8	99,8
Бр. запослених	761.539	801.719	413.408	418.538	1.174.947	1.220.257	64,8	65,7
Промет (мил. дин.)	5.999.397	6.302.870	3.168.851	3.197.616	9.168.248	9.500.486	65,4	66,3
БДВ (мил. дин.)	1.029.563	1.096.750	808.058	805.147	1.837.620	1.901.897	56,0	57,7
Извоз (мил. дин.)	577.807	635.312	713.325	804.486	1.291.133	1.439.798	44,8	44,1
Увоз (мил. дин.)	1.014.266	1.087.080	765.591	835.919	1.779.856	1.922.999	57,0	56,5
Робни биланс (мил. дин.)	-436.458	-451.768	-52.265	-31.433	-488.724	-483.201	89,3	93,5
Инвестиције (мил. дин.)	275.796	-	257.614	-	533.410	-	-	-

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Процењује се да је у 2014. години сектор МСПП учествовао са око 32% у БДП Републике Србије.

Посматрано по величини предузећа, као и предходних година, мала и средња предузећа доминирају по свим посматраним показатељима (11.713 предузећа генерише 51,7% запослености, 61,9% промета, 60,6% БДВ, 77,0% извоза, 76,9% увоза МСПП). У односу на 2014. годину није било значајнијих промена у структури МСПП. Једино се раст броја запослених код предузетника одразио на пораст учешћа микро предузећа у запослености МСПП (са 46,7% на 48,3% у 2015. години или 1,6 структурна поена), што, ипак, није утицало на значајније промене структуре осталих индикатора.

Табела 4. Показатељи пословања сектора МСПП у 2015. према величини предузећа

	Микро		Мала		Средња		МСПП	
	вредност	%	вредност	%	вредност	%	вредност	%
Број предузећа	312.887	96,4	9.531	2,9	2.182	0,7	324.600	100
Број запослених	387.278	48,3	190.936	23,8	223.505	27,9	801.719	100
Промет (мил. дин.)	2.398.433	38,1	1.786.105	28,3	2.118.332	33,6	6.302.870	100
БДВ (мил. дин.)	432.498	39,4	293.711	26,8	370.541	33,8	1.096.750	100
Запосленост по предузећу	1,2	-	20,0	-	102,4	-	2,5	-
Зарада по запосленом (хиљ.дин.)	803,6	-	882,6	-	1.021,8	-	883,2	-
Промет по предузећу (мил. дин.)	7,7	-	187,4	-	970,8	-	19,4	-
БДВ по предузећу (мил. дин.)	1,4	-	30,8	-	169,8	-	3,4	-
Извоз (мил. дин.)	146.423	23,0	156.973	24,7	331.916	52,2	635.312	100
Увоз (мил. дин.)	251.018	23,1	352.739	32,4	483.323	44,5	1.087.080	100
Робни биланс (мил. дин.)	-104.595	23,2	-195.765	43,3	-151.407	33,5	-451.768	100
Коефицијент извоз/увоз		58,3		44,5		68,7	0	58,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.2. Структура сектора МСПП према величини и облику организовања

У 2015. години у Србији је пословало 325.094 привредних субјеката - 328 (+0,1%) више у односу на 2014. годину. У односу на 2014. годину, повећан је број предузетника (за 1.149, 0,5%), малих (за 333, +3,6%) и средњих (за 51, +2,4%) предузећа, смањен је број микро (за 1.205, -1,5%) предузећа, док је се број великих предузећа непромењен (494 предузећа).

Сектор МСПП у 2015. години обухвата 324.600 привредна субјекта и учествује са 99,8% у укупном броју предузећа у Србији.

Табела 5. Број и структура привредних субјеката у нефинансијском сектору у 2015.

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	91.835	494	92.329	28,4
Предузетници	232.765	-	232.765	71,6
Укупно	324.600	494	325.094	100
Структура (%)	99,8	0,2	100,0	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У структури сектора МСПП² доминирају микро предузећа (312.887)³ са учешћем од 96,4%, а према облику организовања најбројнији су предузетници (232.765 – 71,7% сектора МСПП) и ДОО (86.391 – 26,6% сектора МСПП).

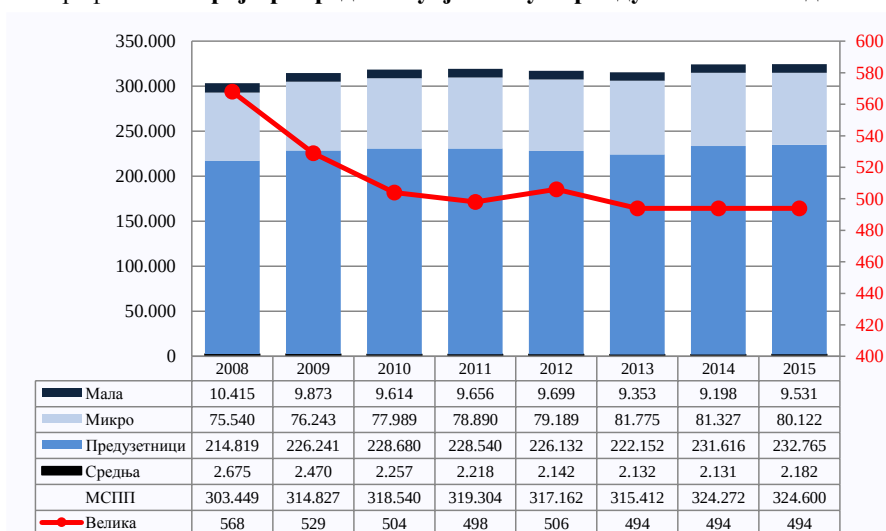
Табела 6. Број и структура привредних субјеката у сектору МСПП у 2015. години

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	Број	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	80.122	9.531	2.182	91.835	28,3
АД	898	259	261	1.418	0,4
ДОО	75.812	8.893	1.686	86.391	26,6
Остало ⁴	3.412	379	235	4.026	1,2
Предузетници	232.765	0	0	232.765	71,7
Укупно	312.887	9.531	2.182	324.600	100
Структура (%)	96,4	2,9	0,7	100	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У периоду 2008-2015. године број МСПП повећан је за 7,0% (21.151 предузећа). Број предузетника повећан је за 17.946 (+8,4%), микро предузећа за 4.582 (+6,1%), док се број малих и средњих предузећа смањено за 1.377 (-10,5%) - за 884 или - 8,5% и за 493 или - 18,4% респективно.

Графикон 3. Број привредних субјеката у периоду 2008-2015. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

²Анекс: Табела 6: МСПП сектор у периоду 2014-2015. године;

³Предузетници су укључени у микро предузећа

⁴Обухвата: ортачка друштва, командитна друштва, друштвена предузећа, јавна предузећа, задруге

2.3. Задруге у Републици Србији

Усвајањем новог Закона о задругама (Сл. гласник 112/2015) створени су системски услови за интензивнији развој задругарства у Републици Србији на савременим основама. Према Закону, „задруга је правно лице, које представља посебан облик организованих физичких лица (задругара) која пословањем на задружним принципима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе и која управљају и контролишу пословање задруге. Задругар (физичко лице, члан задруге) у целости или делимично послује преко задруге, односно преко задруге продаје своје производе, односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана“.

У 2015. години пословало је 1.616 задруга (1,8% укупног броја правних лица) са 5.679 запослених (0,6% запослених у сектору предузећа). У задругама је генерисано мање од 1,0% промета и БДВ српских предузећа (0,8% односно 0,3% респективно).

Свега две задруге (у Средњебанатској и Колубарској области) запошљавају више од 250 задругара, док је у сектору МСПП регистровано је 1.614 задруга, које су генерисале 4.934 запослених (86,9%), 60,0 млрд. динара промета и 4,4 млрд. динара БДВ (79,2% промета и 92,7% БДВ остварених у задругама укупно).

Табела 7. Задруге у 2015. години

	Микро	Мала	Средња	МСП	Велика	Укупно
Број задруга	1.503	101	10	1.614	2	1.616
у % (предузећа укупно=100)	1,9	1,1	0,5	1,8	0,4	1,8
Број запослених	2.097	2.036	801	4.934	745	5.679
у % (предузећа укупно=100)	1,4	1,1	0,4	0,9	0,2	0,6
Промет мил. дин.	28.718,8	24.901,1	6.413,5	60.033,4	9.994,5	70.027,9
у % (предузећа укупно=100)	2,1	1,4	0,3	1,1	0,3	0,8
БДВ мил. дин	1.561,9	2.301,9	565,8	4.429,5	1.163,8	5.593,4
у % (предузећа укупно=100)	0,9	0,8	0,2	0,5	0,1	0,3

Извор: РЗС, МП

Највећи број задруга регистрован је у Региону Војводине (742 или 45,9% укупног броја задруга). Овај регион, такође, запошљава највећи број запослених у задружном сектору Србије (око 60%) и генерише око 70% промета и БДВ оствареног у задругама у 2015. години.

Табела 8. Задруге у Републици Србији у 2015. години, по регионима

Регион	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП
Београдски регион	211	211	402	402	2.461,3	2.461,3	387,9	387,9
% задруга укупно	13,1	13,1	7,1	8,1	3,5	4,1	6,9	8,8
Војводина	742	741	3.273	3.009	47.241,3	44.839,7	3.671,5	3.335,6
% задруга укупно	45,9	45,9	57,6	61,0	67,5	74,7	65,6	75,3
Шумадија и Западна Србија	383	382	1.169	688	13.916,3	6.323,5	1.234,5	406,7
% задруга укупно	23,7	23,7	20,6	13,9	19,9	10,5	22,1	9,2
Јужна и Источна Србија	280	280	835	835	6.408,9	6.408,9	299,4	299,4
% задруга укупно	17,3	17,3	14,7	16,9	9,2	10,7	5,4	6,8
Задруге укупно	1.616	1.614	5.679	4.934	70.027,9	60.033,4	5.593,4	4.429,5

Извор: РЗС, МП

Посматрано по делатности, највећи број задруга (985;983 МСП) и са највећим бројем запослених (4.509; 3.764 МСП) су пољопривредне задруге. Микро, мале и средње задруге у овом сектору генеришу 66,3% запослених, 76,3% промета и 62,6% БДВ задруга укупно у 2015. години.

У сектору Прерађивачке индустрије послује 61 задруга (3,8%), док се различитим врстама услуга бави 508, односно 31,4% (трговина 59 или 3,7%, Административне и помоћне услужне делатности 325 или 20,1%). Учешће свих сектора, осим Пољопривреде, у запошљавању и стварању промета и БДВ у сегменту задруга, појединачно је занемарљиво и не превазилази 10%.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 9. Задруге у Републици Србији у 2015. години, по секторима

Регион	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП
Пољопривреда, шумарство и рибарство	985	983	4.509	3.764	63.455,8	53.461,3	4.665,1	3.501,2
Рударство	2	2	4	4	25,6	25,6	1.877	1.877
Прерађивачка индустрија	61	61	140	140	782,5	782,5	101,8	101,8
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	6	6	9	9	14,3	14,3	9,3	9,3
Грађевинарство	86	86	198	198	2.427,2	2.427,2	266,9	266,9
Трговина	59	59	87	87	934,6	934,6	63,0	63,0
Саобраћај и складиштење	11	11	76	76	79,7	79,7	36,2	36,2
Информисање и комуникације	9	9	4	4	4,4	4,4	1,2	1,2
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	40	40	64	64	206,9	206,9	4,5	4,5
Административне и помоћне услужне делатности	325	325	506	506	1.907,2	1.907,2	410,7	410,7
Остало*	32	32	82	82	189,7	189,7	32,7	32,7

Напомена: Остало* - Образовање, Здравствена и социјална заштита, Уметност, забава, рекреација и Остале услужне делатности

Извор: РЗС, МП

2.4. Пословна демографија

Кретања предузетничког сектора у области пословне демографије указују на успоравање пословне динамике предузетничког сектора у периоду кризе (2009-2011) и снажан опоравак у 2015. години услед повољнијег пословног амбијента и побољшања општих услова за покретање и развијање пословања у Србији.

Негативна кретања основаних и угашених привредних субјеката у периоду 2009-2011. године преокренут је у периоду 2012-2015. године, када се нето број (ефекат) основаних и угашених привредних субјеката константно повећава. Међутим, и поред позитивних кретања у периоду 2012-2015. године, у 2015. години показатељи пословне демографије су још увек неповољнији у односу на 2008. годину.

Табела 10. Основни показатељи пословне демографије у Србији у периоду 2008-2015. година

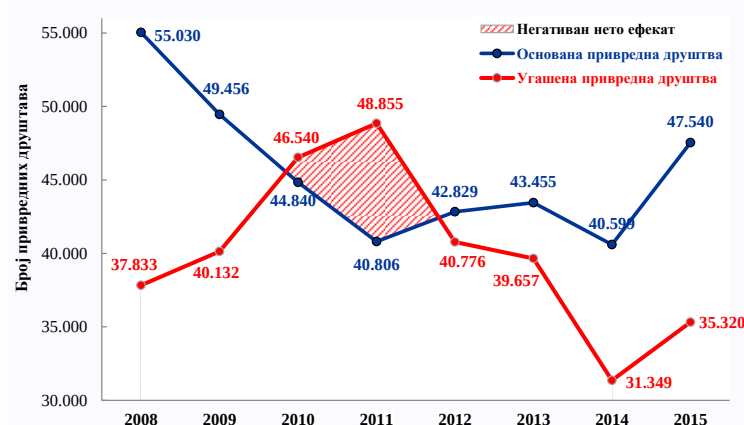
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Основана	55.030	49.456	44.840	40.806	42.829	43.455	40.599	47.540
Угашена	37.833	40.132	46.540	48.855	40.776	39.657	31.349	35.320
Нето	17.197	9.324	-1.700	-8.049	2.053	3.798	9.250	12.220
Нето ефекат	1,5	1,2	1,0	0,8	1,1	1,1	1,3	1,4
Стопа настанка у %	18,0	14,9	13,6	12,6	11,4	13,4	12,3	10,6
Стопа гашења у %	11,8	12,1	14,1	15,0	10,8	12,3	9,5	7,9
Стопа опстанка у%	66,2	64,9	61,6	63,7	59,0	63,8	61,2	64,5

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР и РЗС

У 2015. години основано је 47.540, што је за 12.220 више од угашених (35.320) привредних субјеката. Укупан нето ефекат основаних/угашених привредних субјеката у 2015. години је позитиван - на сваких 10 угашених привредних субјеката оснује 13 нових, при чему је тај однос повољнији код предузећа (на 10 угашених предузећа оснује се 51 ново) у односу на предузетнике (на сваких 10 угашених предузетника оснује се 10,4 нових). У односу на 2014. годину (9.250), нето број основаних/угашених привредних субјеката у 2015. години (12.220) је побољшан (за 2.970), при чему нето ефекат основаних/угашених привредних субјеката је повећан за 0,1 поена (са 1,3 на 1,4 респективно).

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Графикон 4. Број основаних и угашених привредних субјеката у периоду, 2008-2015. година

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Повољна кретања пословне демографије у 2015. години забележена су код предузећа – број основаних предузећа у односу на 2014. годину повећан је за 5.505 (67,1%), а број угашених за 70 (2,7%), тако да је нето резултат основаних и угашених предузећа позитиван (5.435) и за 97,1% је већи у односу нето резултат из 2014. године (5.598).

Нето број предузетника у 2015. смањен је у односу на 2014. годину за 2.465 (-67,5%) услед снажнијег раста броја угашених (3.901 - 13,6%) у односу на број основаних (1.436 - 4,4%) предузетника. Побољшана демографска кретања код предузећа и погоршање код предузетника, утицала су на то да нето ефекат основаних/угашених предузећа и у 2015. години буде повољнији код предузећа у односу на предузетнике (5,1 према 1,0 респективно).

Табела 11. Број основаних и угашених привредних субјеката у периоду 2008-2015.

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Основана	Предузетници	43.621	39.445	35.371	32.339	34.181	34.720	32.390	33.826
	Предузећа	11.409	10.011	9.469	8.467	8.648	8.735	8.209	13.714
	Укупно	55.030	49.456	44.840	40.806	42.829	43.455	40.599	47.540
Угашена	Предузетници	34.766	36.533	37.218	35.310	33.415	37.093	28.738	32.639
	Предузећа	3.067	3.599	9.322	13.545	7.361	2.564	2.611	2.681
	Укупно	37.833	40.132	46.540	48.855	40.776	39.657	31.349	35.320
Нето	Предузетници	8.855	2.912	-1.847	-2.971	766	-2.373	3.652	1.187
	Предузећа	8.342	6.412	147	-5.078	1.287	6.171	5.598	11.033
	Укупно	17.197	9.324	-1.700	-8.049	2.053	3.798	9.250	12.220
Нето ефекат	Предузетници	1,3	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9	1,1	1,0
	Предузећа	3,7	2,8	1,0	0,6	1,2	3,4	3,1	5,1
	Укупно	1,5	1,2	1,0	0,8	1,1	1,1	1,3	1,3

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2015. години стопа оснивања већа је од стопе гашења привредних субјеката и указује на побољшање пословне климе и могућности за пословање привредних субјеката. Иако је већи динамизам забележен је код предузетника (указује на повећану заинтересованост становништва за отпочињање сопственог пословања) у односу на предузећа, разлика између стопе оснивања и стопе гашења повољнија је код предузећа у односу на предузетнике.

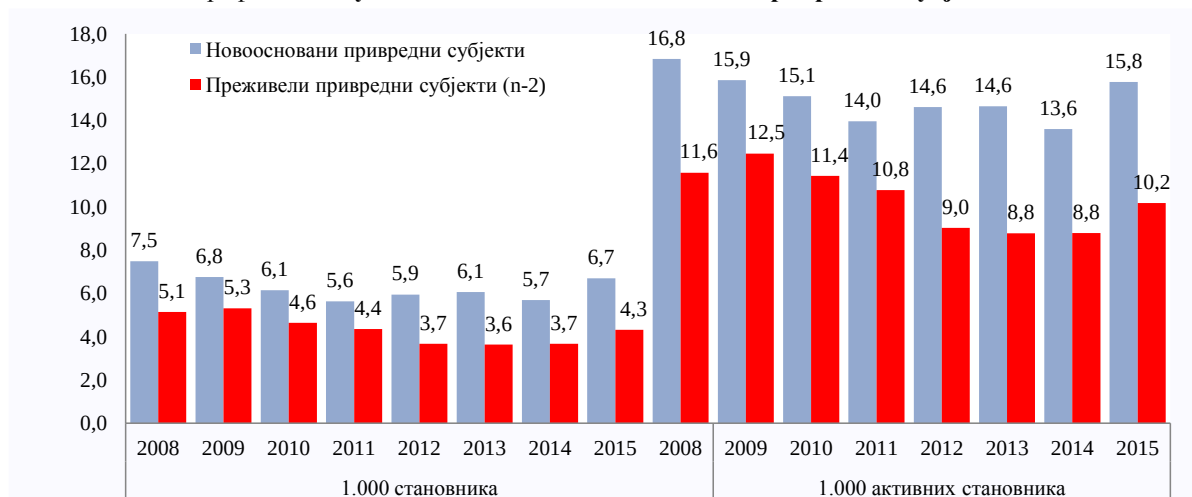
Табела 12. Стопа настанка и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника)

у %		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Стопа настанка	Предузетници	20,1	17,7	16,1	14,7	15,4	16,3	15,0	13,9
	Предузећа	10,9	9,1	8,6	8,1	5,6	7,9	7,1	6,7
	Укупно	18,0	14,9	13,6	12,6	11,4	13,4	12,3	10,6
Стопа гашења	Предузетници	16,0	16,4	16,9	16,0	15,1	17,4	13,3	13,4
	Предузећа	2,9	3,3	8,5	12,9	4,8	2,3	2,3	1,3
	Укупно	11,8	12,1	14,1	15,0	10,8	12,3	9,5	7,9

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Током 2015. године у просеку је месечно оснивано 3.962 нових привредних субјеката (2.819 предузетника и 1.143 предузећа), што је повољније у односу на просек 2014. године, када је сваког месеца у просеку оснивано 3.383 привредних субјеката (2.699 предузетника и 684 предузећа).

Графикон 5. Густина новооснованих активних привредних субјеката

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР и РЗС

На сваких 1.000 становника у 2015. години у просеку је основано 6,7 нових привредних друштава, а прве две године пословања преживело је у просеку 4,3 привредна друштава. Када се посматра активно становништво (запослени и незапослени) старије од 15 година, на 1.000 становника основано је 15,8 привредних субјеката, а прве две године пословања преживело је 10,2 привредних субјеката.

У 2015. години стопа опстанка привредних субјеката (мери колико привредних субјеката који су основани у години n преживи у години n+2) показује да је 64,5% привредних субјеката која су основана 2013. године преживело прве две године пословања. Већа стопа опстанка код предузетника (65,7%) у односу на предузећа (61,8%) резултат је значајног пада стопе опстанка код предузећа (ресурсно-финансијски потенцијал домаћих малих и средњих предузећа је често недовољан да би успешно искористила прилике на тржишту) у односу на 2014. годину и раста код предузетника (89,5% и 54,1% у 2014. респективно).

На основу података о броју новооснованих привредних субјеката у периоду 2008-2015. године може се закључити да у просеку:

- око 63% нових привредних субјеката преживи прве 2 године пословања;
- већу стопу опстанка имају предузећа (86,3%) у односу на предузетнике (57,2%);
- стопе опстанка привредних субјеката су ниже у 2015. у односу на период пре кризе (до 2008. године), осим код предузетника (59,9% и 65,7% респективно).

Табела 13. Стопе опстанка привредних субјеката

Година (n)		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Предузећа	основана (у n-2 години)	11.479	11.900	11.409	10.011	9.469	8.467	8.648	13.714
	преживела (у n години)	10.481	10.694	10.315	8.772	8.189	7.897	7.742	8.469
	стопа опстанка у %	91,3	89,9	90,4	87,6	86,5	93,3	89,5	61,8
Предузетници	основана (у n-2 години)	45.717	47.990	43.621	39.445	35.371	32.339	34.181	33.826
	преживела (у n години)	27.364	28.198	23.581	22.731	18.269	18.137	18.483	22.212
	стопа опстанка у %	59,9	58,8	54,1	57,6	51,6	56,1	54,1	65,7
Укупно	основана (у n-2 години)	57.196	59.890	55.030	49.456	44.840	40.806	42.829	47.540
	преживела (у n години)	37.845	38.892	33.896	31.503	26.458	26.034	26.225	30.681
	стопа опстанка у %	66,2	64,9	61,6	63,7	59,0	63,8	61,2	64,5

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Секторска анализа пословне демографије

У 2015. години највећу динамику оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника) имају сектори: *Трговина на велико и мало и поправка моторних возила* (основано: 10.097 – 21,2% свих основаних привредних субјеката; угашено: 9.780 – 27,7%), *Прерађивачка индустрија* (основано: 6.395 – 13,5%; угашено: 5.416 – 15,3%) и *Услуге смештаја и исхране* (основано: 5.277 – 11,1%; угашено: 5.066 – 14,3%). Највећи нето број основаних привредних субјеката је у секторима: *Остале услужне делатности* (4.694 - 38,4%), *Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* (1.751 - 14,3%) и *Информисање и комуникације* (1.649 - 13,5%), а негативан нето резултат забележен је само у сектору *Грађевинарство* (нето број привредних субјеката је смањен за 115).

Најповољнији однос између основаних и угашених привредних субјеката (нето ефекат) остварен је у секторима: *Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром* (3,3), *Уметност, забава и рекреација* (3,3) и *Информисање и комуникације* (3,1), а највишу стопу опстанка привредних субјеката у прве две године пословања имају сектори: *Рударство* (97,2%), *Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром* (92,4%) и *Здравствена и социјална заштита* (86,5%). Најнижу стопу опстанка (испод 75%) имају привредни субјекти из сектора: *Услуге смештаја и исхране* (67,5%), *Административне и помоћне услужне делатности* (76,3%), *Уметност, забава и рекреација* (73,9%) и *Остале услужне делатности* (75,0%).

Табела 14. Основни показатељи пословне демографије по секторима

	Основани	Угашени	Нето	Нето ефекат	Стопа опстанка (%)
Пољопривреда, шумарство и рибарство	515	394	121	1,3	81,5
Рударство	41	14	27	2,9	97,2
Прерађивачка индустрија	6.395	5.416	979	1,2	75,6
Снабдев. електр. енерг. гасом и паром	126	38	88	3,3	92,4
Снабд. водом и управљ. отпадним водама	132	103	29	1,3	81,8
Грађевинарство	2.920	3.035	-115	1,0	75,1
Трговина на велико и мало и поправка	10.097	9.780	317	1,0	77,1
Саобраћај и складиштење	2.959	2.839	120	1,0	82,3
Услуге смештаја и исхране	5.277	5.066	211	1,0	67,5
Информисање и комуникације	2.449	800	1.649	3,1	82,8
Финан. делатности и делат. осигурања	270	223	47	1,2	76,7
Пословање некретнинама	238	161	77	1,5	82,8
Стручне, научне, инов. и тех. делатности	4.210	2.459	1.751	1,7	78,7
Админ. и помоћне услужне делатности	1.948	1.349	599	1,4	73,6
Државна управа и обавезно соц. осигур.	8	2	6	4,0	93,3
Образовање	437	167	270	2,6	82,8
Здравствена и социјална заштита	525	271	254	1,9	86,5
Уметност, забава и рекреација	1.572	476	1.096	3,3	73,9
Остале услужне делатности	7.421	2.727	4.694	2,7	75,0
Укупно	47.540	35.320	12.220	1,3	76,3

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Регионална анализа

Индикатори пословне демографије по областима показују значајну неравномерност услова за оснивање нових и развој постојећих привредних субјеката (предузећа и предузетника).

У 2015. години највећа пословна динамика забележена је у *Београдској* – број основаних (14.652 - 30,8% свих основаних) привредних субјеката већи је од броја угашених (9.059 - 25,6% свих угашених) за 5.593 привредних субјеката и *Јужнобачкој области* - нето број привредних субјеката повећан је за 1.632 (основано је 5.077, а угашено 3.445 привредних субјеката).

Најповољније окружење за покретање и развој пословања (области са највећим бројем привредних субјеката која успешно настављају своје пословање након две године од оснивања) је у *Београдској* (80,6%), *Браничевској* (80,0%), *Колубарској* и *Јужнобачкој* (78,5% респективно) области.

Најмање повољно окружење за отпочињање пословања у 2015. години је у *Јужнобанатској* (1,0 – број основаних је готово идентичан броју угашених привредних субјеката), *Борској* и *Подунавској* области (1,1 – на десет угашених оснује се 11 нових привредних субјеката), а најнижа стопа опстанка привредних субјеката у прве две године пословања је у *Топличкој* (64,1%), *Севернобанатској* (69,1%), *Нишавској* (69,2%) и *Зајечарској* (69,4%) области и указује на неповољне услове за развој пословања у овим областима.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 15. Основни показатељи пословне демографије по областима

Територијалне јединице			Основана	Угашена	Нето	Нето ефекат	Стопа опстанка (%)
СРБИЈА – СЕВЕР	Београдски регион	Београдска област	14.652	9.059	5.593	1,6	80,6
	Регион Војводине	Западнобачка област	916	814	102	1,1	74,9
		Јужнобанатска област	1.525	1.522	3	1,0	78,5
		Јужнобачка област	5.077	3.445	1.632	1,5	77,3
		Севернобан, област	677	500	177	1,4	69,1
		Севернобачка област	969	808	161	1,2	76,8
		Средњебан, област	896	783	113	1,1	71,9
		Сремска област	1.684	1.322	362	1,3	73,0
СРБИЈА – ЈУГ	Регион Шумадије и Западне Србије	Златиборска област	1.634	1.398	236	1,2	73,7
		Колубарска област	931	825	106	1,1	78,5
		Мачванска област	1.692	1.430	262	1,2	72,8
		Моравичка област	1.322	1.105	217	1,2	76,1
		Поморавска област	1.124	919	205	1,2	74,3
		Расинска област	1.395	1.107	288	1,3	70,9
		Рашка област	2.228	1.720	508	1,3	74,6
		Шумадијска област	1.797	1.393	404	1,3	76,5
	Регион Јужне и Источне Србије	Борска област	524	475	49	1,1	72,8
		Браничевска област	802	683	119	1,2	80,0
		Зајечарска област	545	462	83	1,2	69,4
		Јабланичка област	1.242	942	300	1,3	72,4
		Нишавска област	2.434	1.850	584	1,3	69,2
		Пиротска област	428	337	91	1,3	71,8
		Подунавска област	1.023	961	62	1,1	74,4
		Пчињска област	1.339	910	429	1,5	77,5
		Топличка област	462	387	75	1,2	64,1
	Регион Косово и Метохија	Косово и Метохија	147	151	-4	1,0	74,5
Укупно Република Србија			47.540	35.320	12.220	1,3	76,3

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

2.5. Запосленост

Тенденција смањивања запослености нефинансијског сектора заустављена је у 2014. години, у 2015. забележен је раст запослености од 3,9% (за 45.310 радника). Нефинансијски сектор Србије у 2015. години запошљавао је 1.220.257 радника, од чега је 65,7% (801.719 радника) ангажовано у сектору МСПП.

Табела 16. Број и структура запослених у нефинансијском сектору у 2015. години

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	565.360	418.538	983.898	80,6
Предузетници	236.359		236.359	19,4
Укупно	801.719	418.538	1.220.257	100,0
Структура (%)	65,7	34,3	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У структури МСПП највеће учешће у запослености имају микро предузећа 48,3% (387.278 радника), следе мала предузећа са 23,8% (190.936 радника) и средња предузећа са 27,9% (223.505 радника).

Према облику организовања 89,9% запослених у МСПП чине запослени у ДОО (484.641 запослен – 60,5%) и предузетничким радњама (236.359 запослених – 29,5%).

Табела 17. Број и структура запослености у МСПП сектору у 2015. години

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	Број	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	150.919	190.936	223.505	565.360	70,5
АД	1.362	6.392	31.341	39.095	4,9
ДОО	144.554	175.767	164.320	484.641	60,5
Остало	5.003	8.777	27.844	41.624	5,2
Предузетници	236.359			236.359	29,5
Укупно	387.278	190.936	223.505	801.719	100,0
Структура (%)	48,3	23,8	27,9	100,0	

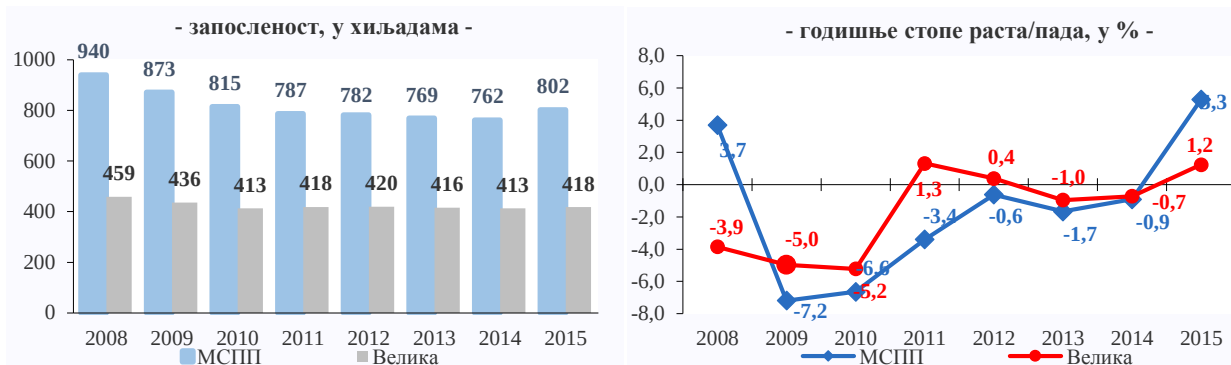
Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У периоду од 2009. до 2014. године сектор МСПП бележи континуиран пад запослености, с тим што је, због економске кризе 2009. године забележен највећи пад (за 7,2%). Од 2010. године започета је тенденција успоравања даљег пада запослености у МСПП. За разлику од сектора МСПП, велика предузећа су повећала запосленост у 2011. и 2012. години, али недовољно да би апсорбовала пад запослености МСПП, што је утицало на раст незапослености нефинансијског сектора. У 2013. години дошло је до пада броја запослених у свим предузећима што је резултирало смањење укупне запослености нефинансијског сектора. У 2014. години раст запослених забележен је само код предузетника, док остала предузећа бележе пад.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

У 2015. години забележен је раст укупне запослености нефинансијског сектора што је резултат повећања запослених у свим предузећима, али још увек није достигнут ниво запослености из предкризног периода. Запосленост нефинансијског сектора је повећана за 45.310 радника (+3,9%) и то у: сектору МСПП за 40.180 радника (+5,3%), микро за 3.278 радника (2,2%), малим за 5.730 радника (3,1%), средњим за 2.561 радник (1,2%) и великим предузећима за 5.130 радника (1,2%).

Графикон 6. Кретање запослености у периоду 2008-2015. године

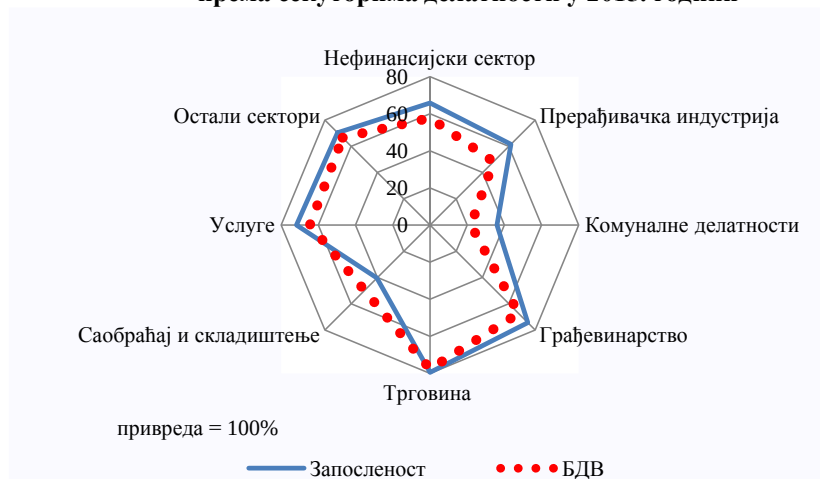

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.6. Секторска заступљеност

Сектор МСПП има доминантан утицај на кретање основних индикатора пословања у већини сектора привреде - Прерађивачка индустрија, Грађевинарство, Трговина на велико и мало, Услуге⁵ и Остале делатности⁶, осим у секторима: Саобраћај и складиштење и Комуналне делатности⁷ у којима доминирају велика предузећа.

Графикон 7. Учешће сектора МСПП у запослености, промету и БДВ према секторима делатности у 2015. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Највећи број МСПП⁸ у 2015. години концентрисан је секторима: *Трговина на велико и мало и поправка моторних возила* (94.220 привредних субјеката), *Услуге* (83.073 привредних субјеката) и *Прерађивачка индустрија* (50.997 привредних субјеката), при чему *Трговина на велико и мало* и *Прерађивачка индустрија* доминирају у свим показатељима пословања предузећа: чине 44,7% привредних субјеката (29,0% и 15,7% респективно), ангажују 55,8% запослених (по 27,9% респективно), остварују 65,0% промета (42,4% и 22,5% респективно) и стварају 50,8% БДВ (25,7% и 25,1% респективно) сектора МСПП⁹.

⁵ сектори (I, J, L, M, N): Услуге смештаја и исхране, Информисање и комуникације, Пословање с некретностима, Стручне, научне, иновационе и техничке делатности и Административне и помоћне услужне делатности

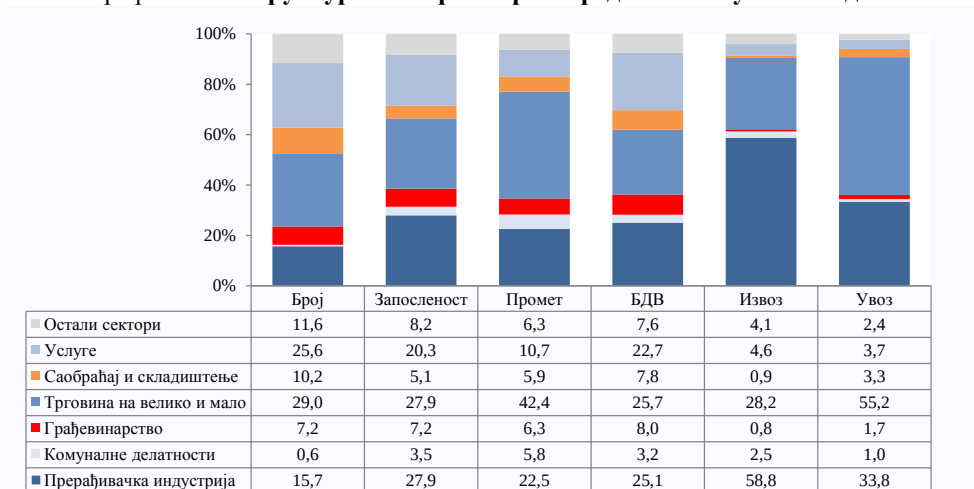
⁶ сектори (A, B, K, O, P, Q, R, S, T): Пољопривреда, шумарство и рибарство, Рударство, Финансијске делатности и делатност осигурања, Државна управа и обавезно социјално осигурање, Образовање, здравствена и социјална заштита, Уметност, забава и рекреација, Остале услужне делатности и Делатност домаћинства као послодавца

⁷ сектори (D, E): Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и Снабдевање водом и управљање отпадним водама

⁸ Анекс Табела: Секторски распоред броја предузећа у 2015. години

⁹ Анекс Табела: Секторски распоред индикатора пословања сектора МСПП у 2015. години; Табела: Секторски распоред броја запослених у 2015. години; Табела: Секторски распоред промета у 2015. години (у мил. динара); Табела: Секторски распоред БДВ у 2015. години (у мил. динара)

Графикон 8. Структура секторског распореда МСПП у 2015. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У оквиру сектора МСПП Прерађивачке индустрије доминирају привредни субјекти ниске технолошке сложености (осим код увоза) који стварају производе ниске додате вредности, мале диференцираности, ниже ценовне и профитне маргине и слабе конкурентске позиције на тржишту, што указује на неповољну технолошку структуру МСПП Прерађивачке индустрије и ниску конкурентност домаће индустрије. У оквиру МСПП Прерађивачке индустрије МСПП која послују у високо и средње високо технолошким областима чине свега 9,3% укупног броја МСПП, запошљавају 15,7% радника, стварају 20,6% промета, 21,7% БДВ и генеришу 22,0% извоза и 33,4% увоза сектора МСПП.

Табела 18. Индикатори МСПП сектора у оквиру прерађивачке индустрије у 2015. години према технолошкој структури (у %)

Гране	Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз
МСПП прерађивачке индустрије	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ниско технолошки области	62,5	59,2	52,6	49,7	48,6	35,4
Производња прехранбених производа	19,3	25,4	28,0	20,2	20,5	8,9
Производња пића	1,7	1,7	2,0	2,7	0,8	0,9
Производња дуванских производа	0,0	0,2	0,4	-0,1	0,4	0,6
Производња текстила	3,2	2,6	1,7	2,2	3,1	3,4
Производња одевних предмета	9,7	8,5	3,3	4,9	4,5	3,6
Производња коже и предмета од коже	1,6	3,0	1,3	1,8	3,4	2,3
Прерада дрвета и производи од дрвета	8,3	5,5	3,8	4,1	3,8	2,1
Производња папира и производа од папира	2,8	2,5	4,9	4,8	6,9	7,8
Штампање и умнож. аудио и видео записа	5,7	3,4	2,7	3,8	1,3	1,9
Производња намештаја	4,1	4,0	2,9	2,9	2,8	2,7
Остале прерађивачке делатности	6,2	2,6	1,7	2,4	1,1	1,1
Средње ниско технолошки области	28,2	25,1	26,8	28,6	29,4	31,2
Производња кокса и деривата нафте	0,1	0,4	1,7	0,7	1,3	2,6
Производња производа од гуме и пластике	5,5	5,8	5,7	6,5	7,8	9,1
Производња произ. од неметал. минерала	5,2	4,3	4,4	5,6	3,4	4,4
Производња основних метала	0,9	1,5	2,4	0,9	4,3	2,1
Произв. металних произ., осим машина	14,8	12,0	11,8	13,6	12,3	12,4
Поправка и монтажа машина и опреме	1,9	1,0	0,9	1,4	0,3	0,6
Средње високо технолошки области	6,6	12,5	14,4	16,6	19,1	21,9
Производња хемикалија и хем. производа	2,0	2,8	4,4	4,7	3,6	6,1
Производња електричне опреме	1,4	2,5	2,4	3,0	3,1	3,0
Произв. непоменутих машина и опреме	2,2	4,0	4,1	5,6	7,0	5,2
Производња моторних возила и приколица	0,7	2,5	3,0	2,6	4,0	6,8
Произв. осталих саобраћајних средстава	0,4	0,6	0,5	0,7	1,3	0,8
Високо технолошки области	2,7	3,2	6,2	5,0	3,0	11,5
Произв. основ. фарм. произв. и препарата	0,1	0,4	0,5	0,7	0,2	0,8
Произв. рачунара, елект. и оптич. произв.	2,6	2,8	5,7	4,3	2,7	10,7

Напомена: Подела области извршена према међународној класификацији

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Више од 4/5 спољнотрговинске активности сектора МСПП (87,0% извоза и 89,0% увоза) у 2015. години је реализована у оквиру: *Прерађивачке индустрије* (58,8% извоза и 33,8% увоза сектора МСПП) и *Трговине на велико и мало и поправка моторних возила* (28,2%, и 55,2% респективно)¹⁰. У извозу доминирају 6.684 МСПП из сектора *Прерађивачка индустрија* и 4.937 МСПП из сектора *Трговина на велико и мало* са извезеним производима и услуга у вредности од 552,7 млрд. динара (373,3 и 179,4 млрд. динара респективно), што чини 87,0% извоза сектора МСПП, односно 38,4% извоза нефинансијског сектора. У увозу, доминира 9.388 МСПП из сектора *Трговина на велико и мало* и 6.157 МСПП из *Прерађивачке индустрије* која су остварила увоз у вредности од 968,8 млрд. динара (600,6 и 367,3 млрд. динара, респективно), што представља 89,0% вредности увоза сектора МСПП, односно 50,3% увоза нефинансијског дела привреде.

У 2015. години, у спољнотрговинској активности МСПП сектора доминирају средња предузећа (52,2% извоза и 44,5% увоза сектора МСПП). У извозу МСПП сектора, **средња предузећа** доминирају у секторима: *Прерађивачка индустрија* (66,7%), *Грађевинарство* (35,6%) и *Услугне делатности* (55,4%), **микро предузећа** у секторима: *Комуналне делатности* (48,6%), *Трговина на велико и мало* (41,4%) и *Саобраћај и складиштење* (48,2%), а **мала предузећа** у *Осталим делатностима* (48,9%). У увозу МСПП сектора, **средња предузећа** доминирају у секторима: *Прерађивачка индустрија* (65,3%), *Грађевинарство* (39,0%), *Саобраћај и складиштење* (58,4%) и *Услугне делатности* (45,2%), **мала предузећа** у секторима: *Трговина на велико и мало* (39,6%) и *Остале делатности* (45,8%), а **микро предузећа** у *Комуналним делатностима* (68,2%).

У 2015. години МСПП сектор је забележио дефицит у спољнотрговинској размени у вредности од 451,8 млрд. динара услед веће вредности увоза (1.087,1 млрд. динара) у односу на извоз (635,3 млрд. динара).¹¹ Највећи дефицит забележен је у сектору *Трговина на велико и мало и поправка моторних возила* (421,2 млрд. динара - 88,7% дефицита сектора МСПП). Дефицит МСПП сектора је забележен и у секторима *Саобраћај и складиштење* (30,5 млрд. динара), *Грађевинарство* (13,0 млрд. динара) и *Саобраћај и складиштење* (10,3 млрд. динара), а суфицит у секторима: *Прерађивачка индустрија* (6,1 млрд. динара), *Комуналне делатности* (5,6 млрд. динара) и *Услугне делатности* (11,4 млрд. динара).

МСПП која послују у разменљивим секторима у 2015. године чине свега 18,2% свих предузећа нефинансијског сектора, запошљавају 22,8% радника, остварују 21,8% прихода и стварају 18,4% БДВ нефинансијског сектора привреде, што је дупло мање од учешћа МСПП која послују у неразменљивим секторима привреде. Концентрација МСПП у неразменљивим, претежно услужним секторима, које карактерише релативно нижа улагања у стална средства и бржи обрт капитала, указује на ниске финансијско-економске перформансе развоја МСПП сектора у Србији и потребу промене секторске структуре МСПП у корист развоја МСПП из разменљивих (производних) сектора, чији производи учествују у међународној размени, јер су МСПП из разменљивих сектора основни носилац повећања извоза, индустријске производње и јачања извозне и укупне конкурентности привреде Србије.

Табела 19. Индикатори пословања МСПП према делатности, у 2015. години

	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ	
	број	% МСПП	број	% МСПП	мил. дин.	% МСПП	мил. дин.	% МСПП
Разменљиви сектори	59.216	18,2	277.643	34,6	2.075	32,9	349	31,9
Прерађивачка инд.	50.997	15,7	224.075	27,9	1.421	22,5	275	25,1
Остали разменљиви	8.219	2,5	53.568	6,7	654	10,4	75	6,8
Неразменљиви сектори	265.384	81,8	524.076	65,4	4.228	67,1	747	68,1
Грађевинарство	23.368	7,2	57.403	7,2	398	6,3	88	8,0
Трговина	94.220	29,0	223.395	27,9	2.673	42,4	282	25,7
Стручне, научне, иновационе, и техн. делат.	39.342	12,1	60.604	7,6	330	5,2	106	9,7
Остали неразменљиви	108.453	33,4	182.674	22,8	826	13,1	272	24,8
Укупно МСПП	324.600	99,8	801.719	65,7	6.303	66,3	1.097	57,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

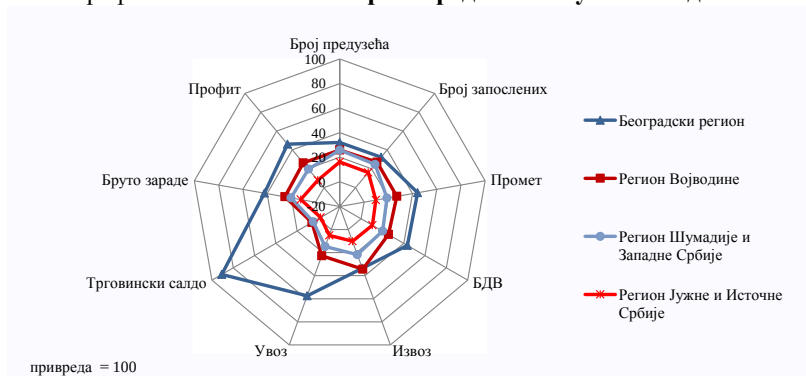
¹⁰ Анекс Табела: Спољнотрговински промет – секторски распоред у 2015. години

¹¹ Анекс Табела: Спољнотрговински промет – секторски распоред у 2015. години, по величини предузећа

2.7. Регионална заступљеност

У 2015. години сектор МСПП доминира у свим регионима и већини територијалних области Србије, иако постоје значајне разлике у развијености сектора МСПП између појединих региона и регионалних области. Сектор МСПП има највеће учешће у **Региону Шумадије и Западне Србије** (чини 99,9% предузећа, запошљава 76,2% радника, остварују 73,9% промета и ствара 70,5% БДВ региона), а најмање у **Београдском региону** (чини 99,8% предузећа, запошљава 53,8% радника, остварује 64,4% промета и ствара 51,8% БДВ региона). Иако имају најмање учешће у односу на регион, МСПП из **Београдског региона** (са учешћем од 32,1% у укупном броју МСПП, 32,3% у запослености, 44,3% у промету и 43,5% у БДВ сектора МСПП) доминирају у односу на МСПП из **Региона Војводине, Региона Шумадије и Западне Србије и Региона Јужне и Источне Србије**.

Графикон 9. Регионални распоред МСПП у 2015. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Према броју предузећа, сектор МСПП доминира у свим областима са учешћем преко 99,8%¹². Сектор МСПП има доминантно учешће у свим областима и код запошљавања - највеће учешће сектора МСПП у укупној запослености је у *Рашкој* (89,0%), *Мачванској* (87,5%) и *Зајечарској области* (83,2%), а најмање у запослености *Београдске* (53,8%), *Борске* (56,1%) и *Подунавске области* (60,2%). Доминантан утицај на формирање промета и БДВ сектор МСПП¹³ има у већини регионалних области, осим у *Шумадијској* и *Пиротској области* у којима доминирају велика предузећа у стварању промета и БДВ и у *Јужнобачкој* и *Борској области* где МСПП имају мање учешће у стварању БДВ од великих предузећа.

Табела 20. Регионални распоред МСПП у 2015. години према регионалним областима (МСПП привреде=100)

			Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз
СРБИЈА – СЕВЕР	Београдски регион	Београдска област	32,1	32,3	44,3	43,5	33,6	57,4
		Западнобачка област	2,0	2,0	1,9	1,8	2,1	0,7
	Регион Војводине	Јужнобанатска област	3,9	3,1	2,8	2,7	2,4	1,3
		Јужнобачка област	10,4	10,5	12,1	10,7	13,0	9,2
		Севернобанатска област	1,4	1,8	1,4	1,5	2,7	1,0
		Севернобачка област	2,4	3,0	2,6	2,7	3,6	3,2
		Средњобанатска област	1,8	2,1	1,9	2,0	2,4	1,4
		Сремска област	4,0	4,5	4,3	4,3	8,1	6,0
СРБИЈА – ЈУГ	Регион Шумадије и Западне Србије	Златиборска област	3,7	3,8	2,5	3,0	3,7	1,4
		Колубарска област	2,6	2,0	1,8	1,7	1,9	1,0
		Мачванска област	3,5	3,4	3,2	2,9	4,2	2,0
		Моравичка област	3,3	3,3	2,8	3,0	3,5	2,8
		Поморавска област	2,6	2,5	1,7	1,9	1,1	0,7
		Расинска област	3,0	2,6	1,8	1,8	2,8	1,4
		Рашка област	3,8	3,5	2,3	2,4	1,7	1,7
		Шумадијска област	3,5	3,6	2,8	3,4	3,0	3,7
	Регион Јужне и Источне Србије	Борска област	1,1	1,2	1,2	0,7	2,2	0,4
		Браничевска област	2,0	1,6	1,1	1,1	0,2	0,2
		Зајечарска област	1,0	1,1	0,5	0,7	0,6	0,3
		Јабланичка област	2,1	2,1	1,2	1,4	1,4	0,4
		Нишавска област	4,2	4,5	2,5	3,1	2,8	1,8
		Пиротска област	0,8	1,1	0,4	0,7	0,3	0,2
		Подунавска област	2,1	1,6	1,3	1,4	1,2	0,8
		Пчињска област	2,0	1,9	1,0	1,1	1,1	0,8
		Топличка област	0,8	0,8	0,4	0,6	0,4	0,2

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

¹²Анекс Табела: Регионални распоред броја предузећа у 2015.; Табела: Регионални распоред броја запослених у 2015.

¹³Анекс Табела: Регионални распоред индикатора пословања сектора МСПП у 2015. години; Табела: Регионални распоред БДВ у 2015. години; Табела: Регионални распоред промета у 2015. години;

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Посматрано према областима, постоји велика територијална неуједначеност нивоа развијености сектора МСПП у Србији са доминацијом МСПП из *Београдске области*, а посебно у односу на МСПП из *Топличке, Пиротске и Зајечарске области* које заједно чине свега 2,6% укупног броја МСПП, запошљавају 3,0% радника, остварују 1,4% промета и стварају 1,9% БДВ сектора МСПП.

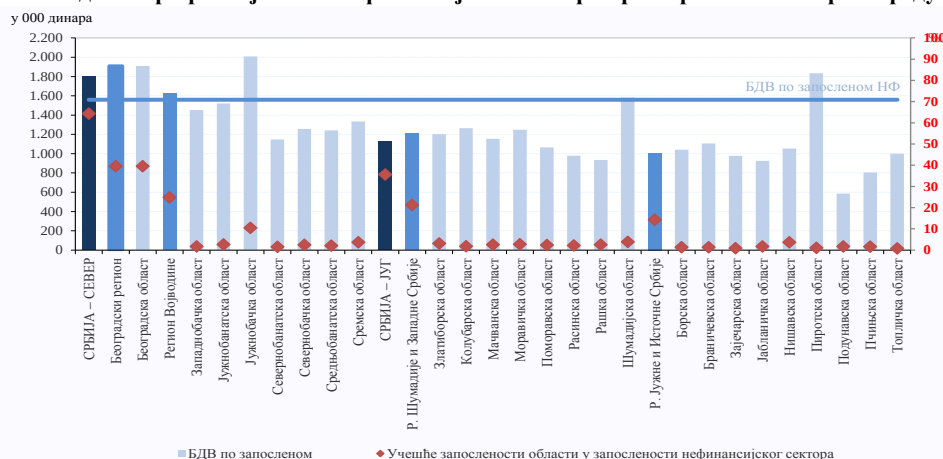
Табела 21. Индикатори пословања МСПП по регионима, у 2015. години

Регион	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ		Извоз		Увоз	
	број	% прив.	број	% прив.	млрд. дин.	% прив.	млрд. дин.	% прив.	млрд. дин.	% прив.	млрд. дин.	% прив.
Београдски	104.100	32,1	259.354	22,1	2.791	30,4	444	24,2	214	16,5	624	35,0
Војводина	84.004	25,9	216.143	18,4	1.706	18,6	209	11,4	219	16,9	247	13,9
Шумадија и Западна Србија	83.959	25,9	198.156	16,9	1.194	13,0	93	5,0	138	10,7	161	9,0
Јужна и Источна Србија	52.537	16,2	128.066	10,9	612	6,7	60	3,2	65	5,0	56	3,1
Укупно МСПП	324.600	99,9	801.719	68,2	6.303	68,7	805	43,8	635	49,2	1.087	61,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Велика диспропорција у нивоу економске развијености сектора МСПП између региона и области је дугорочно међу највећим развојним ограничењима привреде Србије. Према БДВ по запосленом, МСПП из *Београдског региона* су два пута продуктивнија у односу на МСПП из *Региона Јужне и Источне Србије*, 1,7 пута у односу на МСПП из *Региона Шумадије и Западне Србије* и 1,4 пута у односу на МСПП из *Региона Војводине*. Велика диспропорција у нивоу развијености сектора МСПП постоји и на нивоу области, јер однос БДВ по запосленом МСПП најразвијеније (Београдске) области и најмање развијене (Борске) области износи 2,4:1 и указује на велику регионалну неравномерност.

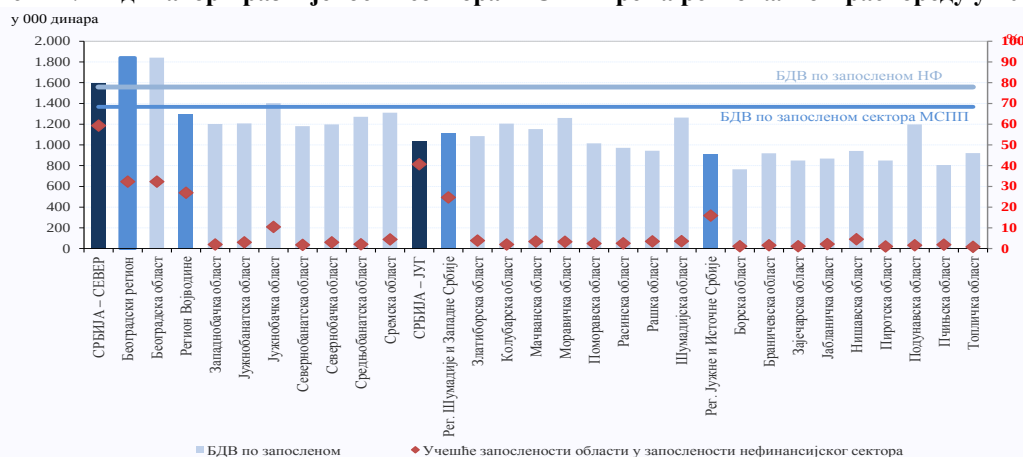
Графикон 10. Индикатори развијености нефинансијског сектора према регионалном распореду у 2015. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Највећа продуктивност (БДВ по запосленом) МСПП сектора у 2015. години забележена је у *Београдској, Јужнобачкој и Сремској области*, а продуктивност изнад просека сектора МСПП имају сва предузећа са територије *Београдске области*, као и предузећа средње величине у *Западнобачкој, Јужнобачкој, Севернобанатској, Севернобачкој, Средњобанатској, Сремској, Колубарској, Мачванској, Моравичкој и Шумадијској области*, и мала предузећа из *Јужнобачке, Среднобанатске, Сремске и Моравичке области*.

Графикон 11. Индикатори развијености сектора МСПП према регионалном распореду у 2015. години

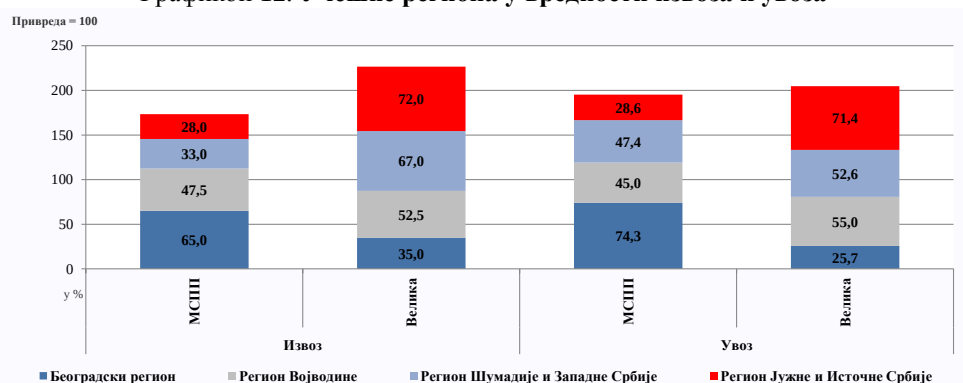

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП има значајну улогу у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора - у 2015. години учествује са 44,1% у извозу, 56,5% у увозу и 93,5% у спољнотрговинском салду (дефициту) нефинансијског дела привреде. Према регионалном распореду, доминантну улогу у извозу и увозу сектор МСПП има једино у *Београдском региону* (65,0% извоза и 74,3% увоза). Најмањи утицај на спољнотрговинске токове сектор МСПП има у *Региону Јужна и Источна Србија* (28,0% извоза и 28,6% увоза). У *Региону Војводина* сектор МСПП учествује са 34,4% у извозу и 22,7% у увозу нефинансијског дела привреде, а у *Региону Шумадија и Западна Србија* сектор МСПП у извозу нефинансијског дела привреде учествује са 21,7%, у увозу са 14,8%.

Сектор МСПП у спољнотрговинској размени забележио је дефицит у вредности 488,7 млрд. динари (93,5% дефицита нефинансијског сектора), а суфицит у вредности од 1,5 млрд. динара остварили су само предузетници. Највећи део дефицита сектора МСПП забележила су МСПП из *Београдског региона* (410,2 млрд. динара – 90,8% дефицита сектора МСПП), а дефицит је забележен и у *Региону Војводина* (28,2 млрд. динара – 6,2%) и *Региону Шумадија и Западна* (22,4 млрд. динара – 5,0%). Суфицит МСПП остварила су само у *Региону Јужна и Источна Србија* (9,1 млрд. динара – 24,6% суфицита региона) и резултат је спољнотрговинских активности средњих предузећа која су остварила суфицит у вредности од 17,3 млрд. динара.

Графикон 12. Учешће региона у вредности извоза и увоза

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2015. години, сектор МСПП има највећи утицај на висину оствареног извоза у 9 од 25 области и увоза у 10 од 25 области. Највећи утицај на спољнотрговинску активност сектор МСПП има у *Рашкој* (86,2% извоза и 97,0% увоза), *Расинској* (84,3% и 92,1%) и *Мачванској области* (76,0% и 84,0%), а најмањи у *Пиротској* (4,6% извоза и 8,3% увоза), *Шумадијској* (9,6% извоза и 25,8% увоза) и *Топличкој области* (19,8% и 17,1%), где доминирају велика предузећа.

Највећи део спољнотрговинске активности сектора МСПП груписан је у *Београдској* (5.406 извозника остварило је 213,6 млрд. динара извоза – 33,6% извоза сектора МСПП и 14,0% нефинансијског сектора, односно 9.164 увозника остварило је 623,8 млрд. динара увоза – 57,4% увоза сектора МСПП и 32,4% нефинансијског сектора)¹⁴ и *Јужнобачкој области* (1.587 извозника остварило је 82,8 млрд. динара извоза – 13,0% извоза сектора МСПП и 5,8% нефинансијског сектора, односно 2.372 увозника остварило је 99,9 млрд. динара увоза – 9,2% увоза МСПП сектора и 5,2% увоза нефинансијског сектора).

Дефицит у спољнотрговинској размени забележила су МСПП из *Београдске* (410,2 млрд. динара – 90,8% сектора МСПП) и *Јужнобачке, Севернобачке, Сремске, Моравичке, Поморавске, Рашке, Шумадијске, Браничевске, Нишавске, Пиротске, Подунавске и Пчињске области*. Суфицит су остварила МСПП из 12 области: *Западнобачка, Јужнобанатска, Севернобанатска, Средњобанатска, Златиборска, Колубарска, Мачванска, Расинска, Борска, Зајечарска, Јабланичка и Топличка област*.¹⁵

Највећи извозници и увозници, у оквиру сектора МСПП, у већини области су средња предузећа, осим у *извозу Јужнобанатске области* где доминирају мала предузећа, и *Расинске, Браничевске, Подунавске и Топличке области* где доминирају микро предузећа. У *увозу* средња предузећа доминирају у 17 области (*Београдска, Западнобачка, Јужнобачка, Севернобанатска, Севернобачка, Средњобанатска, Сремска, Златиборска, Колубарска, Мачванска, Моравичка, Шумадијска, Борска, Зајечарска, Јабланичка, Нишавска и Пиротска област*), мала предузећа у 6 области (*Јужнобанатска, Поморавска, Рашка, Браничевска, Пчињска и Топличка област*), а микро предузећа у *Расинској и Подунавској области*.

¹⁴ Анекс Табела: Спољнотрговинска активност – регионални распоред МСПП у 2015. години

¹⁵ Анекс Табела: Спољнотрговинска активност – регионални распоред у 2015. години, по величини предузећа

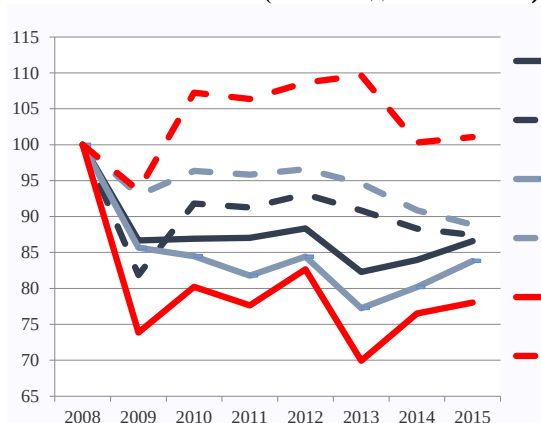
2.8. Ефикасност пословања МСПП

У 2015. години настављене су позитивне тенденције кретања показатеља ефикасности пословања малих и средњих предузећа. У поређењу са 2014. годином промет, БДВ и профит су повољнији од просека привреде и великих предузећа:

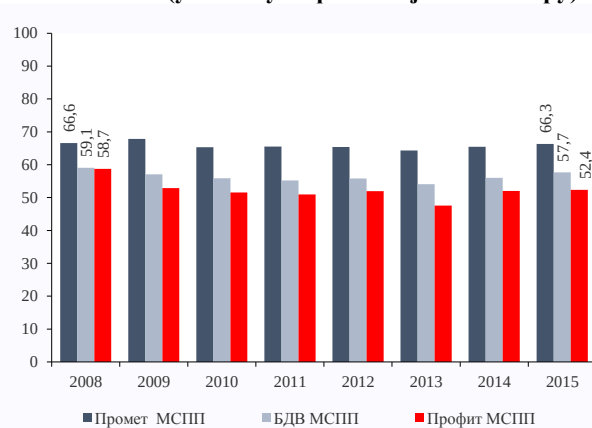
- Промет је повећан 3,1% (у привреди 1,7%; код великих пад -1,0%),
- БДВ је повећана 4,5% (у привреди 1,6%; код великих пад -2,2%),
- Профит је повећан 2,0% (у привреди 1,4%; код великих 0,8%).

Поред тога, у поређењу са претходном годином, ојачана је доминантна позиција МСПП у стварању промета (са 65,4% у 2014. на 66,3% у 2015.), БДВ (са 56,0% на 57,7%) и профита (са 52,0% на 52,4%) нефинансијског сектора привреде.

Графикон 13. Ефикасност пословања српских предузећа (базни индекс 2008=100)

Графикон 14. Показатељи ефикасности МСПП (учешће у нефинансијском сектору)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.8.1. Укупан промет

Промет¹⁶ МСПП у 2015. години достигао је вредност од 6.302,9 млрд. динара или 19,4 мил. динара по предузећу и 7,9 мил. динара по запосленом.

Промет малих и средњих предузећа у 2015. години генерише 66,3% промета нефинансијског сектора и у поређењу са 2014. годином, реално је већи 3,1% (у привреди +1,7%; код великих -1,0%).

Табела 22. Укупан промет нефинансијског сектора у 2015. години према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	у млрд. динара	у млрд. динара	у млрд. динара	структура (%)
Предузећа	5.262,6	3.197,6	8.460,3	89,1
Предузетници	1.040,2		1.040,2	10,9
Укупно	6.302,9	3.197,6	9.500,5	100
Структура (%)	66,3	33,7	100	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Определељујући утицај на висину промета МСПП¹⁷ у 2015. години имају микро предузећа (38,1%; 38,7% 2014.), а према облику организовања ДОО (75,5%; 75,4% у 2014.; 68,0% у 2013.). Деоничарска друштва средње величине стварају 29,3% промета МСПП, односно 19,5% промета нефинансијског сектора.

¹⁶ Промет (turnover) према стандардима Eurostata, обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додату вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, а обзиром да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, индикатор је будућих инвестиција.

¹⁷ Анекс: Табела 29. Промет сектора МСПП у периоду 2014-2015. године – сталне цене 2015

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 23. Укупан промет МСПП сектора у 2015. години
према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	структура (%)
Предузећа	1.358,2	1.786,1	2.118,3	5.262,6	83,5
АД	8,2	106,7	185,6	300,5	4,8
ДОО	1.295,8	1.615,8	1.848,6	4.760,2	75,5
Остало	54,2	63,5	84,2	201,9	3,2
Предузетници	1.040,2			1.040,2	16,5
Укупно млрд. динара	2.398,4	1.786,1	2.118,3	6.302,9	100,0
Структура (%)	38,1	28,3	33,6	100	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Пословна активност мерена прометом по запосленом у сектору МСПП и привреди реално је смањена по истој стопи (-2,1%). Посматрано по величини предузећа, овај индикатор у односу на 2014. годину бележи раст само код средњих предузећа (5,4%), у оквиру којих је, за разлику од осталих величина предузећа, раст промета остварен по вишој стопи од раста запослености (6,6% према 1,2%; у сектору МСПП 3,1% према 5,3%; у нефинансијском сектору 1,7% према 3,9%, респективно).

Табела 24. Показатељи пословне активности привредних субјеката по величини 2015.

	Промет по предузећу		Промет по запосленом	
	мил. дин.	стопа раста 2014-2015 (%)	мил. дин.	стопа раста 2014-2015 (%)
Микро	7,7	1,4	6,2	-7,0
Мала	187,4	-2,1	9,4	-1,6
Средња	970,8	4,1	9,5	5,4
МСПП	19,4	3,0	7,9	-2,1
Велика	6.472,9	-1,0	7,6	-2,2
Укупно	29,2	1,6	7,8	-2,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.8.2. Бруто додата вредност

Бруто додата вредност (БДВ)¹⁸ указује на кретање укупних пословних активности и нивоа развијености тржишне привреде. У нефинансијском сектору привреде Србије је у 2015. години остварено 1.901,9 млрд. динара бруто додате вредности - 5,9 мил. динара по предузећу. У сектору МСПП остварено је 1.096,8 млрд. динара или 57,7% (56,0% у 2014. години).

Табела 25. БДВ нефинансијског сектора у 2015. години
према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	у млрд. динара	у млрд. динара	у млрд. динара	структура (%)
Предузећа	835,4	805,1	1.640,6	86,3
Предузетници	261,3		261,3	13,7
Укупно	1.096,8	805,1	1.901,9	100
Структура (%)	57,7	42,3	100	

Извор: Министарство привреде на основу подата РЗС

У структури БДВ МСПП, посматрано по величини¹⁹ највећу вредност остварила су микро предузећа (39,4%), а према облику организовања ДОО (67,4%). Структура БДВ се није битније мењала у односу на претходне године.

¹⁸ Бруто додата вредност (*gross value added*) је разлика између вредности финалних производа у базним ценама (вредност произведених роба и услуга које су настале као резултат процеса производње) и међуфазне потрошње у куповним ценама (вредност свих роба и услуга која је у одређеном обрачунском периоду утрошена у процесу производње). РЗС је, након усаглашавања са Eurostat методологијом и стандардима и праксом земаља чланица Европске уније, припремио базу података за БДВ за период од 2004. до 2014. године.

¹⁹ Анекс: Табела 30. БДВ сектора МСПП у периоду 2014-2015. године – сталне цене 2015

**Табела 26. БДВ нефинансијског сектора у 2015. години
према величини и облику организовања привредних субјеката**

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	млрд. дин.	млрд. дин.	млрд. дин.	млрд. дин.	структура (%)
Предузећа	171,2	293,7	370,5	835,4	76,2
АД	0,9	10,9	40,7	52,4	4,8
ДОО	167,2	275,0	297,5	739,6	67,4
Остало	3,1	7,8	32,4	43,3	4,0
Предузетници	261,3			261,3	23,8
Укупно	432,5	293,7	370,5	1.096,8	100,0
Структура (%)	39,4	26,8	33,8	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У поређењу са 2014. годином БДВ сектора МСПП већа је 4,5%, а све категорије предузећа у овом сегменту привреде бележе позитивне стопе (2,1% микро; 3,2% мала; 8,6% средња). Код великих предузећа настављен је тренд пада БДВ: -2,0% у 2013., -4,0% у 2014. -2,2 у 2015. години. Позитивне тенденције у сектору МСПП ублажиле су неповољна кретања овог показатеља код великих предузећа тако да је на укупном нивоу остварен раст БДВ од 1,6% (0,2% у 2014.).

МСПП у периоду од 2008. до 2015. године у просеку стварају 56,4% БДВ нефинансијског сектора. Међутим, као и ранијих година, велики системи детерминишу продуктивност и ефикасност пословања у Србији – у 2015. години у 494 великих предузећа (0,2% укупног броја привредних субјеката) ангажовано је 34,3% запослених и остварено 42,3% БДВ нефинансијског сектора. Допринос МСПП укупно оствареној производњи још увек је нижи од доприноса запослености (57,7% према 65,7%, респективно), што се одражава на нижи ниво продуктивности МСПП у односу на велика предузећа за 28,9% (у односу на просек нефинансијског сектора за 12,2%).

Табела 27. Изведени показатељи БДВ 2015. године

	БДВ по предузећу		БДВ по запосленом		БДВ/Промет	
	мил. дин.	стопа раста 2014-2015 (%)	мил. дин.	стопа раста 2014-2015 (%)	у %	стопа раста 2014-2015 (%)
Микро	1,4	2,2	1.117	-6,3	18,0	0,8
Мала	30,8	-0,4	1.538	0,1	16,4	1,7
Средња	169,8	6,1	1.658	7,4	17,5	1,9
МСПП	3,4	4,4	1.368	-0,7	17,4	1,4
Велика	1.629,9	-2,2	1.924	-3,4	25,2	-1,3
Укупно	5,9	1,5	1.559	-2,2	20,0	-0,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

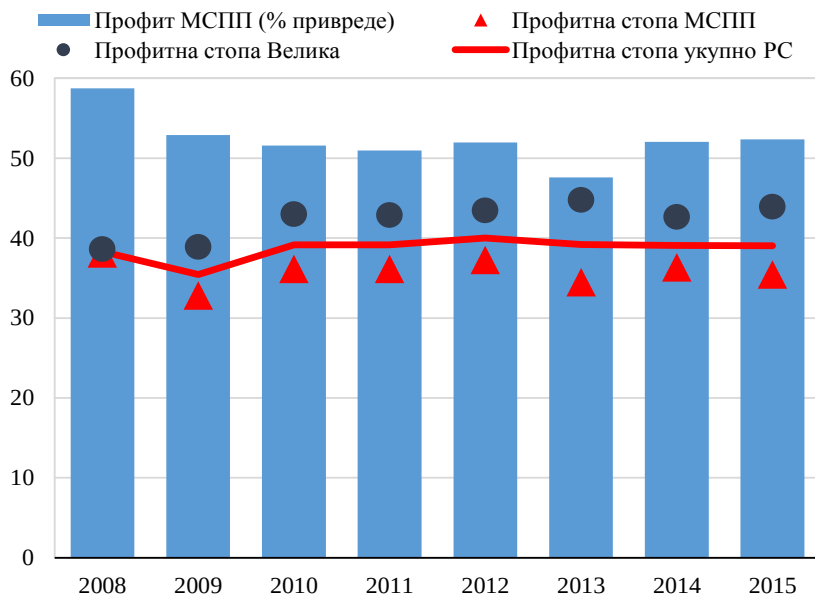
У сектору МСПП, у поређењу са 2014. годином остварен је реални раст вредности БДВ по предузећу (4,4%), док је БДВ по запосленом смањена 0,7% (услед бржег раста запослености од раста БДВ). Раст оба посматрана показатеља исказала су једино средња предузећа (6,1% и 7,4% респективно). Показатељи продуктивности су, као и ранијих година, најповољнији код великих предузећа и поред чињенице да су БДВ по предузећу и БДВ по запосленом смањени -2,2% односно -3,4%, још увек су далеко виши од просека МСПП и нефинансијског сектора.

Производна и тржишна активност, мерена учешћем БДВ у промету, бележи раст код свих категорија величине у сектору МСПП, што ипак није било довољно да овај индикатор буде позитиван и на укупном нивоу.

2.8.3. Профитабилност МСПП

Профит МСПП у 2015. години је у односу на 2014. годину повећан 2,0%. Раст профита одразио се на раст учешћа овог сегмента привреде у профиту нефинансијског сектора са 52,0% на 52,4% респективно. Профитна стопа је смањена са 36,3% у 2014. на 35,4% у 2015. години, а континуирано од 2008. године је испод нивоа привреде и великих предузећа.

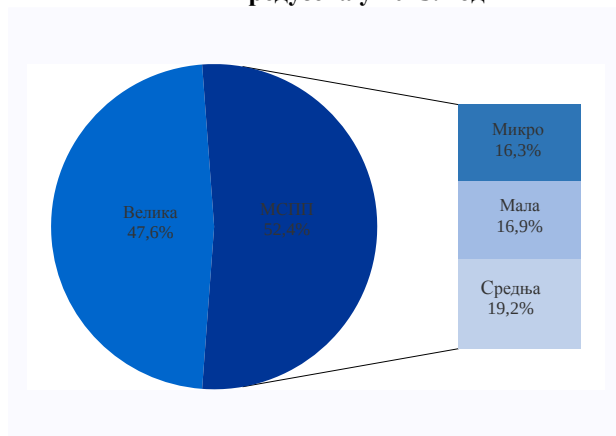
Графикон 15. Профитабилност МСПП 2008-2015.

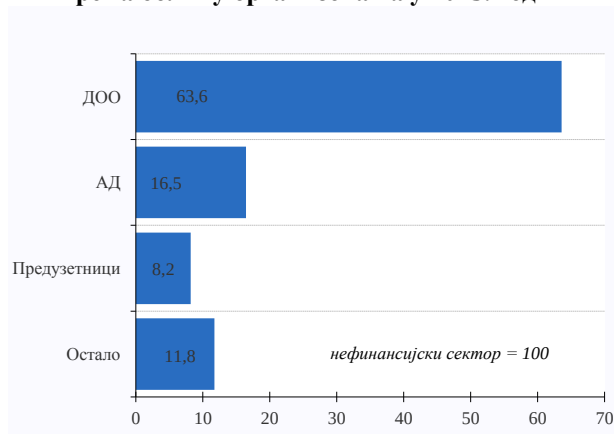
Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП је у 2015. години остварио 388,7 млрд. динара профита²⁰ или 52,4% нефинансијског сектора (742,4 млрд. динара). Највећи део профита Сектора реализован је у средњим предузећима – 36,6%, односно 19,2% профита нефинансијског сектора, док су мала²¹ и средња предузећа створила 31,2% и 32,2% респективно. Према облику организовања највећи профит остварен је у ДОО – 81,0% профита сектора МСПП (42,4% профита нефинансијског сектора)²².

Графикон 16. Структура профита према величини предузећа у 2015. години

Графикон 17. Структура профита привреде према облику организовања у 2015. години

Извор: Министарство привреде

²⁰ Профит = БДВ – трошкови рада

²¹ Предузетници са оствареним профитом од 60,7 млрд. динара (15,6% профита МСПП – 8,2% профита нефинансијског сектора) сврстани су у микро предузећа

²² Анекс: Табела 31. Профит нефинансијског сектора Србије у 2015. години према облику организовања и величини предузећа (у мил. динара)

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 28. Профит и ниво профитабилности у 2015. према величини предузећа

	Микро	Мала	Средња	Укупно МСПП	Велика	Нефинансијски сектор
Профит (мил. дин)	121.290	125.200	142.173	388.663	353.729	742.392
Учешће у профиту МСПП, у %	31,2	32,2	36,6	100,0	-	-
Учешће у профиту нефинансијског сектора, у %	16,3	16,9	19,2	52,4	47,6	100,0
Профитабилност	28,0	42,6	38,4	35,4	43,9	39,0
Ниво профитабилности (профитабилност МСПП= 100 индексних поена)	79,1	120,3	108,3	100,0		
Ниво профитабилности (профитабилност нефинансијског сектора = 100 индексних поена)	71,8	109,2	98,3	90,8	112,6	100,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Мала и средња предузећа су још увек непрофитабилнији део привреде - стопа профитабилности²³ МСПП у 2015. години износи 35,4% и испод просека је и великих система (43,9%) и нефинансијског сектора (39,0%). У поређењу са претходном годином, профитна стопа на укупном нивоу и у сектору МСПП бележи пад 0,2% и 2,4%, респективно, а једино код великих раст 3,0%.

Када изузмемо предузетнике који су остварили најнижу стопу профитабилности (23,2%), ниво профитабилности МСПП већи је за 10,9 индексних поена у односу на сектор МСПП, а за 0,7 индексних поена више у односу на нефинансијски сектор, захваљујући, као и ранијих година, профитабилности ДОО²⁴ (индекс нивоа 120,3 односно 109,2).

Табела 29. Профит и ниво профитабилности МСПП сектора у 2015. према облику организовања

	МСП	МСП АД	МСП ДОО	МСП Остало	Предузетници	МСПП	Нефинансијски сектор
Профит (мил. дин)	327.973	11.183	314.945	1.845	60.690	388.663	742.392
Учешће у профиту МСПП у %	84,4	2,9	81,0	0,5	15,6	100	
Учешће у профиту нефинансијског сектора, %	44,2	1,5	42,4	0,2	8,2	52,4	100,0
Профитабилност	39,3	21,3	42,6	4,3	23,2	35,4	39,0
Ниво профитабилности (профитабилност МСПП= 100 индексних поена)	110,9	60,3	120,3	12,0	65,5	100,0	
Ниво профитабилности (профитабилност нефинансијског сектора = 100 индексних поена)	100,7	54,7	109,2	10,9	59,5	90,8	100,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.8.3.1. Профитабилност МСПП по секторима

Висина профита већине сектора нефинансијског дела привреде опредељена је пословањем сектора МСПП²⁵, док велика предузећа имају одлучујући утицај на висину оствареног профита у секторима: *Рударство, Прерађивачка индустрија, Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром, Снабдевање водом и управљање отпадним водама, Информисање и комуникација и Уметност, забава и рекреација.*

МСПП су концентрисана у радно интензивним и услужним делатностима са бржим обртом капитала и краћим производним циклусом – више од више 2/3 профита сектора МСПП (73,4%) остварено у секторима *Трговина на велико и мало* (27,9%), *Прерађивачка индустрија* (26,8%) *Грађевинарство* (9,5%) и *Саобраћај* (9,2%). Профитабилност ових сектора је изнад нивоа МСПП, док ниво привреде превазилазе МСПП у областима *Грађевинарство* и *Саобраћај*.

²³ Стопа профитабилности = Профит / БДВ*100

²⁴ Анекс: Табела 32. Стопе профитабилности нефинансијског сектора Србије у 2015. години према облику организовања и величини предузећа (у %)

²⁵ Анекс: Табела 33. Профит нефинансијског сектора Србије у 2015. години, по секторима делатности (у мил. динара)

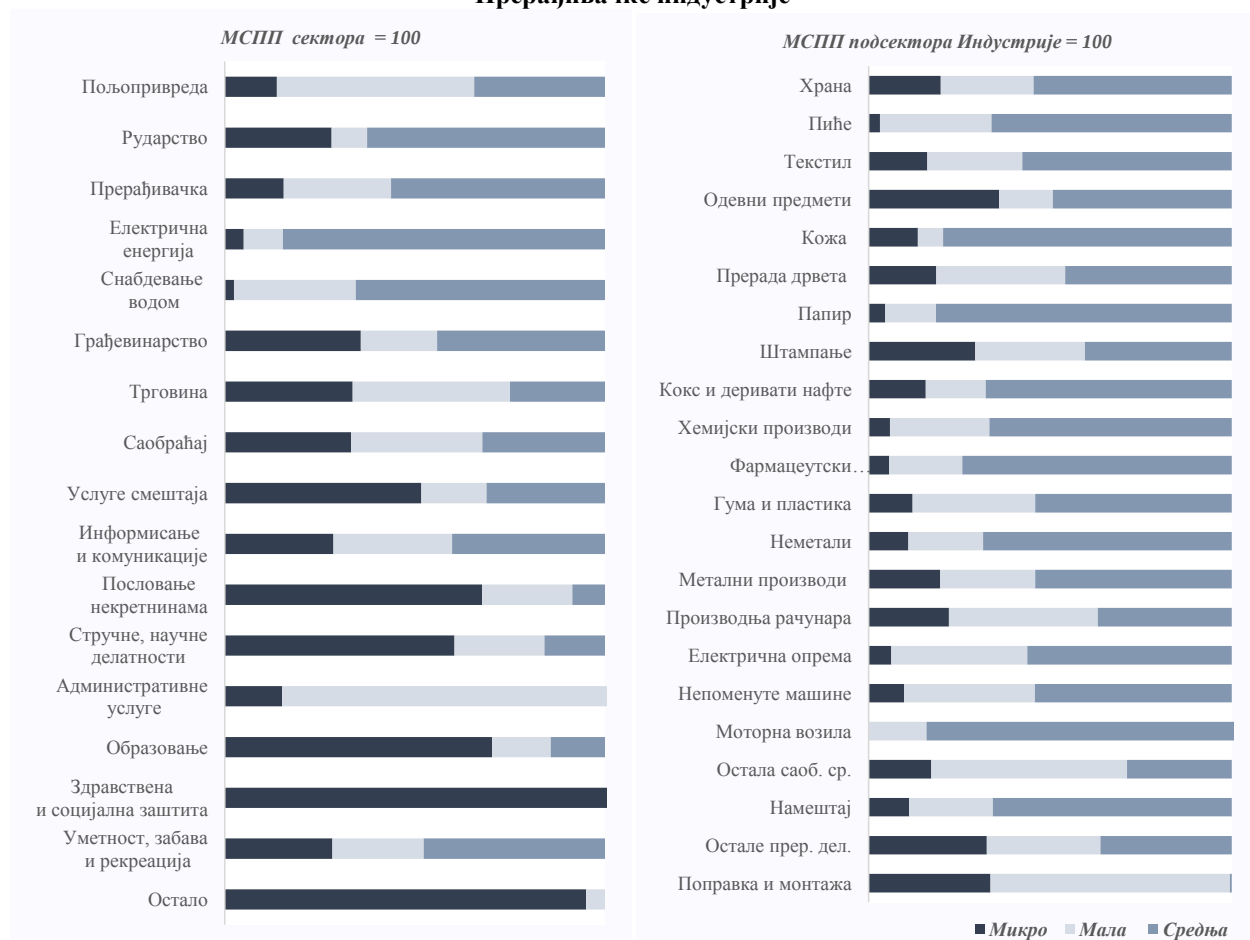
Табела 30. Секторска профитабилност МСПП у 2015.

Сектори	Профит МСПП (мил. динара)	Учешће у профиту МСПП (у %)	Учешће у профиту нефинансијског сектора (у %)	Профитабилност	Ниво профитабилности (профитабилност МСПП = 100 индексних поена)	Ниво профитабилности (профитабилност нефинансијског сектора = 100 индексних поена)
Трговина	108.351	27,9	14,6	38,5	108,5	98,5
Прерађивачка индустрија	104.193	26,8	14,0	37,9	107,0	97,1
Грађевинарство	36.962	9,5	5,0	42,2	119,1	108,2
Саобраћај	35.852	9,2	4,8	41,9	118,2	107,3
Стручне, научне, иновационе и техн. дел.	23.827	6,1	3,2	22,4	63,3	57,5
Пољопривреда	16.018	4,1	2,2	45,5	128,5	116,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2015. години средња предузећа имају највећи удео у стварању профита МСПП (36,6%), а највећи профит остварују у секторима: *Рударство, Прерађивачка индустрија, Снабдевање електричном енергијом, гасом и водом, Грађевинарство, Информисање и комуникација и Уметност, забава и рекреација*. Мала предузећа највише профита генеришу у секторима *Пољопривреда, шумарство и рибарство, Трговина на велико и мало, Саобраћај и складиштење и Административне и помоћне услужне делатности*, док микро предузећа остварују највећи део профита у секторима *Услуге смештаја и исхране, Пословање некретнинама, Стручним, научним, иновационим и техничким делатностима, Образовање и Здравствена и социјална заштита*.

Графикон 18. Структура профита према величини МСПП, по секторима и подсекторима Прерађивачке индустрије

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

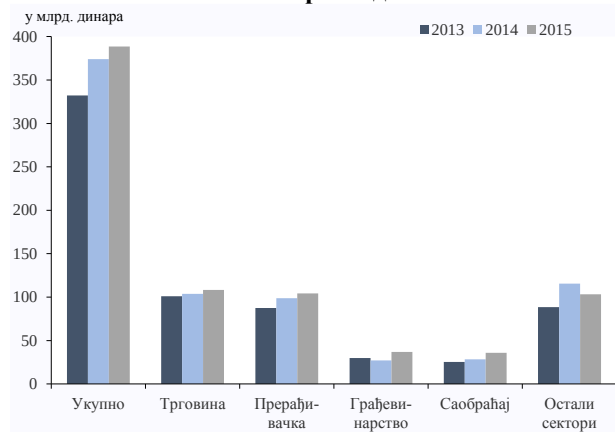
Нерентабилно пословање МСПП карактерише секторе *Финансијске делатности и делатност осигурања и Државна управа и обавезно социјално осигурање*, док нерентабилно пословање средњих предузећа у сектору *Административне и помоћне услуге* и малих и средњих у сектору *Здравствена и социјална заштита* није угрозило рентабилност МСПП на укупном нивоу сектора.

У оквиру *Прерађивачке индустрије* средња предузећа стварају 56,2% профита МСПП²⁶ (мала 15,5% и микро предузећа 28,2%). Поред чињенице да средња предузећа доминирају у исказаном профиту 17 подсектора истиче се и њихов утицај на нерентабилно пословање МСПП у подсекторима *Производња дуванских производа* и *Производња основних метала* – у 2015. години у сектору МСПП исказан губитак од 975,4 мил. динара и 387,1 мил. динара, респективно.

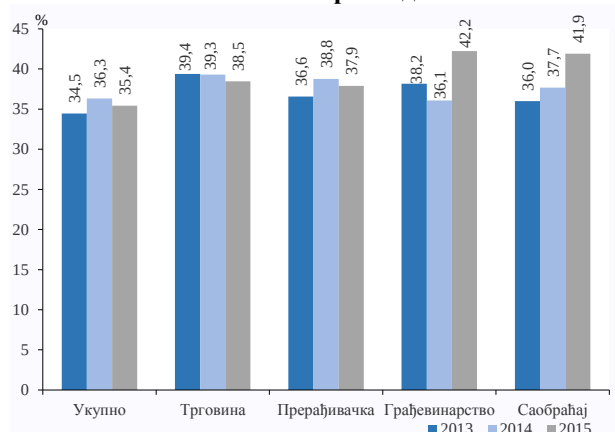
МСПП имају изнадпросечне стопе профитабилности у седам сектора²⁷, а најпрофитабилнија мала и средња предузећа пословала су у секторима: *Послови с некретнинама* (стопа профитабилности 74,3%), *Пољопривреда, шумарство и рибарство* (45,5%) и *Снабдевање електричном енергијом* (59,6%).

У поређењу са 2014. годином, у секторима који опредељују висину профита МСПП, највећи раст профита забележен је у *Грађевинарству* (33,3%) и *Саобраћају* (23,7%). Стопа профитабилности МСПП реализована у оквиру *Прерађивачке индустрије*²⁸ у 2015. години (37,9%), реално је мања 2,2% и за разлику од ранијих година, нижа је од стопе профитабилности великих индустријских предузећа (46,1%).

Графикон 19. Профит МСПП по секторима делатности

Графикон 20. Профитабилност МСПП по секторима делатности

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.8.3.2. Профитабилност МСПП по регионалним областима

У 2015. години сектор МСПП је на нивоу свих области пословао рентабилно. На агрегатном нивоу, профит није исказан једино у *Подунавској области* услед нерентабилног пословања великих предузећа. Нерентабилно пословање великих предузећа у *Севернобанатској* и *Пчињској* области неутралисано је оствареним профитом у сектору МСПП.

Структура профита МСПП се није битније изменила у односу на раније године. Најрентабилнија МСПП у Србији, која стварају 31,3% профита нефинансијског сектора, послују на територији *Града Београда* (46,2% профита сектора МСПП и 25,0% профита нефинансијског сектора)²⁹ и *Јужно бачке области* (11,6% и 6,3% респективно).

Раст профита у поређењу са 2014. годином остварен је у осамнаест области, док је вредност профита нижа код седам области. Највеће стопе раста остварила су МСПП у *Пчињској* (44,1%), *Расинској* (25,2%) и *Нишавској* области (22,3%), што није значајније утицало на промене у структури посматраног показатеља – ове три области чине мање од 5% профита сектора МСПП (4,6%; 3,7% у 2014.), а свега 2,7% профита нефинансијског сектора у 2015. години. Највећи пад профита МСПП, више од 10%, исказан *Јужнобанатској*, *Севернобачкој* и *Борској* области.

²⁶ Анекс: Табела 34. Профит Прерађивачке индустрије у 2015. години у мил. динара

²⁷ Анекс: Табела 35. Стопе профитабилности нефинансијског сектора Србије у 2015. години, по секторима

²⁸ Анекс: Табела 36. Стопе профитабилности Прерађивачке индустрије у 2015. години

²⁹ Анекс: Табела 37. Структура профита нефинансијског сектора Србије по областима у 2015. години

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Највеће стопе профитабилности остварила су МСПП која послују на територији *Моравичке* (39,7%) и *Средњобанатске* области (38,7%), док су најлошији резултати по питању профитабилности забележени у *Борској* (1,1%) и *Пчињској* области (16,2%)³⁰.

Табела 31. Профитабилност МСПП по окрузима у 2015.

Област			Профит МСПП по окрузима (мил. дин.)	Учешће профита МСПП по окрузима у профиту МСПП сектора Србије	Профитабилност МСПП по окрузима	Ниво профитабилности МСПП по областима (профитабилност МСПП сектора= 100 индексних поена)	Ниво профитабилности МСПП по окрузима (профитабилност нефинансијског сектора области= 100 индексних поена)
СРБИЈА – СЕВЕР	<i>Београдски регион</i>	Београдска област	179.380	46,2	37,6	106,0	92,2
	<i>Регион Војводине</i>	Западнобачка област	6.637	1,7	34,4	97,0	82,2
		Јужнобанатска област	8.362	2,2	28,1	79,4	88,1
		Јужнобачка област	45.018	11,6	38,3	108,0	77,6
		Севернобанатска област	6.153	1,6	36,2	102,3	133,9
		Севернобачка област	10.438	2,7	35,8	101,2	98,0
		Средњобанатска област	8.348	2,1	38,7	109,2	108,3
		Сремска област	17.429	4,5	37,0	104,3	97,5
	Укупно СРБИЈА – СЕВЕР		281.765	72,5	37,1	104,8	89,5
СРБИЈА – ЈУГ	<i>Регион Шумадије и Западне Србије</i>	Златиборска област	11.169	2,9	33,5	94,5	102,9
		Колубарска област	6.370	1,6	33,3	93,9	90,5
		Мачванска област	11.505	3,0	36,7	103,5	95,4
		Моравичка област	13.274	3,4	39,7	112,0	104,5
		Поморавска област	7.077	1,8	34,8	98,3	118,9
		Расинска област	6.051	1,6	30,2	85,1	106,7
		Рашка област	7.667	2,0	29,0	81,8	105,9
		Шумадијска област	13.358	3,4	36,2	102,3	75,9
	<i>Регион Јужне и Источне Србије</i>	Борска област	82	0,0	1,1	3,2	11,9
		Браничевска област	3.167	0,8	27,1	76,3	85,3
		Зајечарска област	1.733	0,4	23,0	64,8	79,1
		Јабланичка област	4.520	1,2	30,3	85,6	95,9
		Нишавска област	9.846	2,5	28,8	81,1	88,3
		Пиротска област	2.098	0,5	29,1	82,1	55,6
		Подунавска област	5.023	1,3	32,4	91,5	-
		Пчињска област	1.987	0,5	16,2	45,8	161,2
		Топличка област	1.970	0,5	31,6	89,2	132,0
	Укупно СРБИЈА – ЈУГ		106.898	27,5	31,6	89,3	98,8
	Укупно		388.663	100,0	35,4	100,0	90,8

Напомена: Профитабилност Подунавске области укупно је негативна

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.9. Инвестиције³¹

У 2014. години инвестиције нефинансијског сектора достижу 533,4 млрд. динара (1,6 мил. динара по предузећу) и учествују 99,5% у вредности укупних инвестиција Републике Србије (535,9 млрд. динара). У поређењу са 2013. годином инвестиције нефинансијског сектора бележе пад од 5,6%.

У развој МСПП у 2014. години усмерено је 275,8 млрд. динара или 2,4 млрд. ЕУР. У односу на претходну годину инвестициона улагања МСПП сектора реално су мања (-1,0%), пре свега услед пада инвестиција малих предузећа (-16,5%), док је код предузетника, микро и средњих предузећа, у поређењу са 2013. годином, забележена позитивна стопа раста вредности инвестиција.

Поред тога, удео МСПП у структури инвестиција нефинансијског сектора повећан је са 49,3% у 2013. на 51,7% у 2014. години, што је највећим делом опредељено изнадпросечном стопом пада инвестиција код великих предузећа (-10,0%).

³⁰ Анекс: Табела 38. Стопе профитабилности по областима у 2015. години

³¹ У овом делу приказани су последњи расположиви подаци - са 2014. годину

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 32. Инвестиције у 2014. години

	Вредност, у мил.дин.	Структура, у %	Годишња стопа раста/пада, 2014/2013, %	Годишња стопа раста/пада, 2014/2008, %	Просечна годишња стопа раста/пада 2008-2014, %
УКУПНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ	535.986		-6,5	-48,8	-8,9
Нефинансијски сектор	533.410	100,0	-5,6	-37,1	-6,3
Предузетници	72.525	13,6	0,6	-16,6	-5,6
Микро	29.243	5,5	0,4	-47,4	-9,8
Мала	55.430	10,4	-16,5	-49,2	-10,9
Средња	118.597	22,2	6,9	-18,9	-7,3
МСПП	275.796	51,7	-1,0	-30,6	-8,0
Велика	257.614	48,3	-10,0	-42,7	-4,2

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Основни изведени индикатори указују на низак ниво инвестиционе активности, посебно код МСПП. Низак ниво инвестиција праћен је ниском инвестиционом активношћу (5,6% промета; код МСПП 4,4%) и ниском ефикасношћу инвестиција (28,0% БДВ, код МСПП 25,1%).

Табела 33. Основни индикатори инвестиционе активности у 2014. години

	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
Инвестиције по предузећу (хиљ. дин.)	312	365	5.816	54.353	850	521.486	1.641
Инвестиције по запосленом (хиљ. дин.)	307	194	290	531	344	616	437
Рацио инвестиција и промета (%)	7,0	2,2	3,1	5,6	4,4	8,1	5,6
Рацио инвестиција и БДВ (%)	27,8	17,1	18,9	32,0	25,1	32,0	28,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по техничкој структури, у сектору МСПП инвестициона улагања у опрему са монтажом учествују 50,2%, а грађевински радови 40,1% (код великих предузећа 61,8% према 30,4% респективно).

Табела 34. Инвестиције према величини предузећа и техничкој структури у 2014. Години
(у мил. динара)

	Укупно	Грађевински радови	Опрема са монтажом	Остало
Укупне инвестиције ¹	535.986	200.821	280.774	54.391
Нефинансијски сектор ²	533.410	189.074	297.922	46.414
Предузетници ³	72.525	30.034	35.928	6.563
Микро	29.243	8.588	17.773	2.882
Мала	55.430	13.346	33.196	8.888
Средња	118.597	58.743	51.679	8.175
МСПП	275.796	110.711	138.576	26.508
Велика	257.614	78.363	159.346	19.906

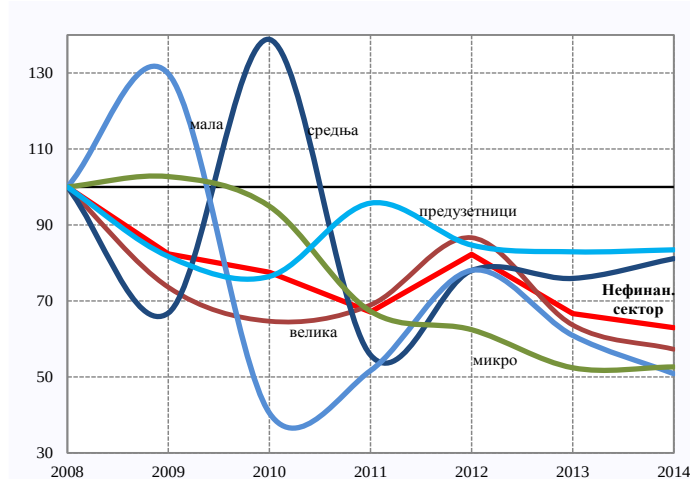
Напомена: 1) Инвестиције свих правних лица из истраживања „Инвестиције у основне фондове Републике Србије“ без додатних обрачуна (импутација, војна опрема и др); 2) Укупне инвестиције свих правних лица, сем буџетских, из истраживања „Инвестиције у основне фондове Републике Србије“; 3) Укупне инвестиције сектора домаћинства – обрачун

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2014. години ни једна категорија предузећа, посматрано по величини, није достигла вредност инвестиција из 2008. године. У сектору МСПП инвестиције су ниже -30,6%%, а просечна годишња реална стопа пада у посматраном периоду у овом сегменту привреде износи -8,0%. Највећи пад, у поређењу са 2008. годином забележен је код микро (-47,4%) и малих привредних субјеката (-49,2%). Изнадпросечни пад бележе и велика предузећа (-42,7%; -37,1% у нефинансијском сектору).

Посматрано по техничкој структури, у односу на предкризну 2008. годину, МСПП су смањила инвестиције у грађевинске радове -42,2%, а инвестиције у опрему са монтажом -25,2% (нефинансијски сектор – 46,6% и -30,2%, респективно). Посматрано по величини предузећа, забележен је раст вредности улагања у опрему са монтажом једино код предузетника за 31,2% (7,9% у односу на 2013. годину), док су улагања у грађевинске радове испод нивоа 2008. године, код свих категорија предузећа.

Графикон 21. Инвестиције према величини предузећа (базни индекси 2008=100)

Извор: Министарство привреде на основу податка РЗС

2.10. Спољнотрговинско пословање

У 2015. години спољнотрговинска размена **нефинансијског сектора** Србије достиже 3.362,8 млрд. динара, што је за 233,5 млрд. динара или 7,5% више у односу на претходну годину (17,0% више у поређењу са предкризном 2008. годином). Бржи раст вредности извоза (9,4%) од увоза (6,0%) у односу на 2014. годину, допринео је смањењу дефицита спољнотрговинске размене за 3,0% (14,8 млрд. динара). У поређењу са 2008. годином извоз бележи пораст од 54,1%, док је увоз мањи за 0,8%, што није угрозило доминантно учешће увоза у спољнотрговинској рамени (67,5% у 2008.; 57,2% у 2015. години).

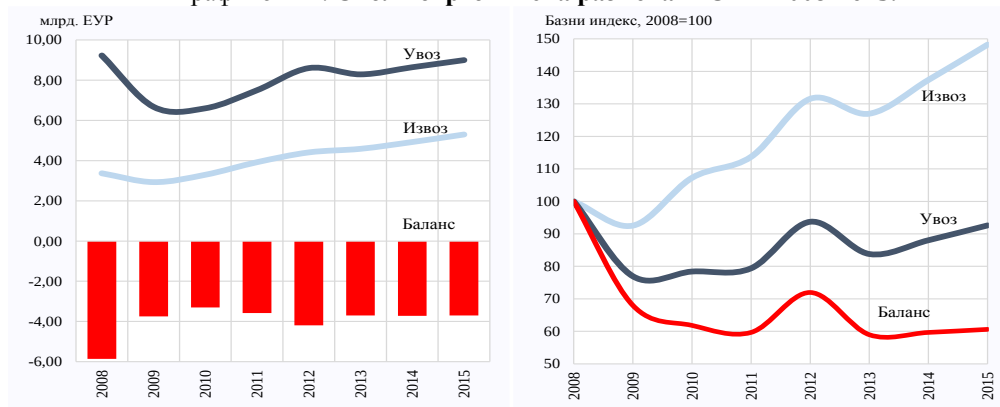
У сектору МСПП у 2015. години остварено је 51,2% размене, 44,1% извоза и 56,5%, увоза нефинансијског сектора (пад 0,6 сп, 0,5 сп и 0,6 сп односу на 2014. годину, респективно). Дефицит спољнотрговинске размене МСПП чини 93,5% укупног дефицита нефинансијског сектора (451,8 млрд. динара) и повећан је 1,6% у односу на 2014. годину. Посматрано по величини, једино су предузетници исказали суфицит (1,5 млрд. динара), док је пад дефицита забележен једино код микро предузећа (-3,8%).

Табела 35. Спољнотрговинско пословање нефинансијског сектора, у млрд. динара

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ø годишња стопа раста 2008-2015	Реална стопа раста 2015	
											2008=100	2014=100
Извоз	МСПП	274,5	275,4	339,8	400,0	498,9	519,1	577,8	635,3	6,1	48,2	7,9
	Укупно	598,4	545,8	733,1	825,0	976,4	1.202,8	1.291,1	1.439,8	6,2	54,1	9,4
Увоз	МСПП	751,8	627,1	680,5	765,0	973,4	938,2	1.014,3	1.087,1	-0,6	-7,4	5,2
	Укупно	1.242,0	1.029,2	1.253,8	1.371,9	1.617,6	1.660,8	1.779,9	1.923,0	0,5	-0,8	6,0
Обим размене	МСПП	1.026,3	902,5	1.020,4	1.165,1	1.472,3	1.457,3	1.592,1	1.722,4	1,5	7,5	6,2
	Укупно	1.840,4	1.575,0	1.986,9	2.196,9	2.594,0	2.863,6	3.071,0	3.362,8	2,6	17,0	7,5
Биланс	МСПП	-477,3	-351,8	-340,7	-365,0	-474,5	-419,1	-436,5	-451,8	-6,0	-39,4	1,6
	Укупно	-643,6	-483,4	-520,8	-546,9	-641,2	-458,0	-488,7	-483,2	-8,2	-51,9	-3,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Графикон 22. Спољнотрговинска размена МСПП 2008-2015.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Спољнотрговинском активношћу се у 2015. години бавило укупно 36.050 предузећа (11,1% предузећа нефинансијског сектора) – 14.578 извозника (4,5% укупног броја предузећа) и 21.472 увозника (6,6%). Број извозника из сектора МСПП (14.269) у односу на 2014. годину, повећан је за 592 предузећа (4,3%), док је број увозника (21.103) већи за 355 привредна субјекта (1,7%). У броју извозника и увозника МСПП сектора најзаступљенија су микро предузећа (67,8%, односно 71,6% респективно), док највећу вредност спољнотрговинске размене МСПП генеришу средња предузећа (52,2% извоза, односно 44,5% увоза МСПП).

Посматрано по секторима делатности, предузећа из *Прерађивачке индустрије* реализују највећи део извоза (76,8%) и увоза (50,2%) нефинансијског сектора. У сектору МСПП, издваја се пет области Прерађивачке индустрије, које генеришу 27,3% извоза и 15,8% увоза малих и средњих предузећа укупно: *Производња прехранбених производа*, *Производња папира и производа од папира*, *Производња металних производа, осим машина*, *Производња рачунара, електронских и оптичких производа* и *Производња моторних возила и приколица*.

Табела 36. **Области Прерађивачке индустрије са највећим учешћем у спољнотрговинској размени МСПП у 2015.**

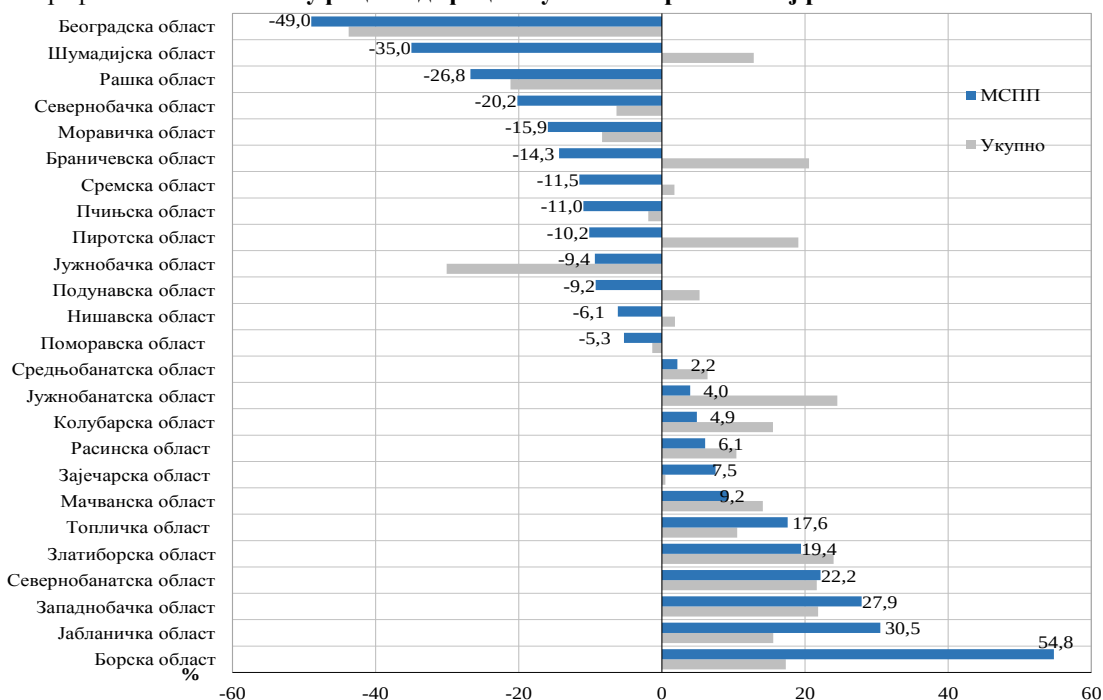
Назив области	МСПП укупно = 100		Област укупно=100	
	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
МСПП Прерађивачке индустрије укупно	58,8	33,8	33,8	38,0
Производња прехранбених производа	12,0	3,0	51,8	45,5
Производња папира и производа од папира	4,0	2,6	74,0	82,1
Производња металних производа, осим машина	7,2	4,2	3,5	85,5
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	1,6	3,6	67,1	85,6
Производња моторних возила и приколица	2,4	2,3	6,9	15,5

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по регионима, као и ранијих година, у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора доминирају *Београдски регион* (22,8 извоза и 43,7% увоза) и *Регион Војводине* (32,8% и 28,6%, респективно). Мала и средња предузећа са територије ова два региона учествују са 68,1% у извозу и 80,1% у увозу МСПП сектора.

На нивоу привреде остварен је дефицит од 483,2 млрд. динара. У Београдском региону вредност дефицита је изнад просека нефинансијског сектора (-511,4 млрд. динара). Региони *Шумадије и Западне Србије* и *Јужне и Источне Србије* остварили су суфицит у спољнотрговинској размени (79,8 млрд. динара и 36,8 млрд. динара). На нивоу сектора МСПП једино је у региону *Јужне и Источне Србије* остварен суфицит (9,0 млрд. динара), а посматрано по областима, највећи суфицит остварен је *Борској* (10,1 млрд. динара), а највећи дефицит је остварен у *Београдској области* – 410,2 млрд. динара.

Графикон 23. **Учешће суфицита/дефицита у спољнотрговинској размени области 2015.**

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.11. Упоредна анализа развоја сектора МСПП

Према годишњем *Извештају Светске банке о условима пословања за 2017. годину (Doing business 2017)*, Србија је заузела **47. позицију на листи од 190 земаља** што је побољшање од 12 места у односу на извештај из претходне године, односно, по новој методологији, напредовање за 7 места (54 позиција према извештају из 2015/2016). Напредак је значајан јер се Србија пре две године налазила на 91. позицији у свету. У односу на земље у окружењу, које су најдиректнији конкуренти Србије за привлачење страних инвестиција, према збирном индексу који мери услове пословања, Србија се са 47. местом приближила Хрватској (43. место), Мађарској (41. место), Бугарској (39. место) и Румунији (36. место). Од држава региона најбоље услове пословања имају Словенија (30. место) и Македонија (10. место). Албанија је за годину дана скочила за 32 места (са 90. места на 58. место).

У 2015. години сектор МСП у Србији мање је развијен у односу на просек ЕУ-28 и већину земаља ЕУ из окружења. Високо учешће сектора МСП у основним показатељима пословања привреде (број предузећа, запосленост и БДВ), резултат је успорене динамике спровођења структурних реформи и развојних проблема великих привредних система, а не високог нивоа развијености и конкурентности сектора МСП.

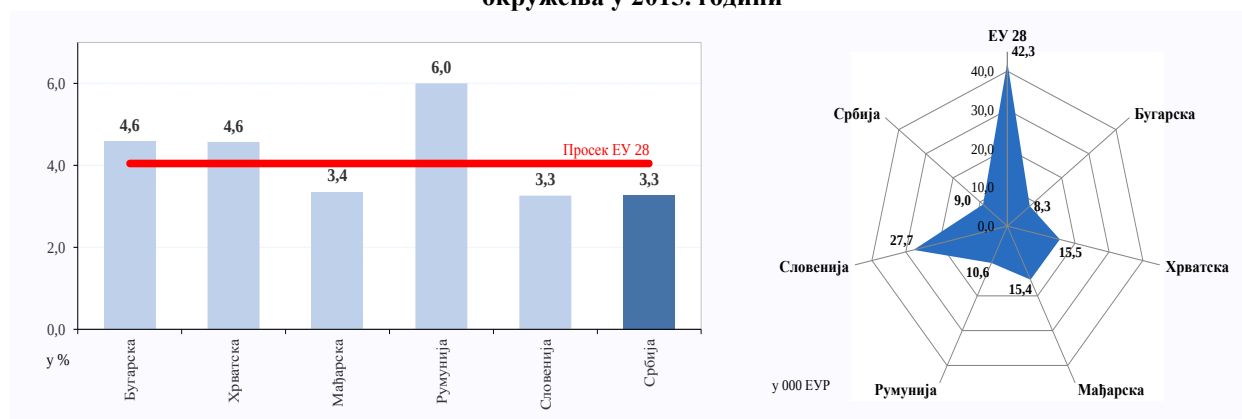
Табела 37. Основни показатељи пословања сектора МСПП у изабраним земљама ЕУ и Србији у 2015.

	ЕУ-28	Бугарска	Хрватска	Мађарска	Румунија	Словенија	Србија
Број предузећа, у 000	22.418,8	310,2	153,4	504,8	462,4	127,6	287,3
Број запослених радника, у 000	90.668,9	1.423,2	700,9	1.693,7	2.773,6	416,0	941,4
БДВ, у млрд. ЕУР	3.836,6	11,8	10,9	26,1	29,4	11,5	8,4
Број радника по предузећу	4,0	4,6	4,6	3,4	6,0	3,3	3,3
БДВ по раднику у 000 ЕУР	42,3	8,3	15,5	15,4	10,6	27,7	9,0
ПРОЦЕНТУАЛНО УЧЕШЋЕ МСП У НЕФИНАНСИЈСКОМ СЕКТОРУ							
Број предузећа	99,8	99,8	99,7	99,8	99,6	99,8	99,8
Запосленост	67,0	76,5	67,2	69,5	67,6	72,2	70,2
БДВ	57,9	62,6	55,0	53,3	50,4	63,2	56,6

Извор: Министарство привреде, на основу података EUROSTAT, DG Enterprise and Industry и РЗС

Квалитативни показатељи нивоа развијености сектора МСП (запосленост по предузећу и продуктивност) нижи су у односу на просек ЕУ и већину посматраних земаља из окружења. МСП у Србији у просеку запошљавају 3,3 радника по предузећу што је мање од просека ЕУ-28 (4,0 радника) и свих земаља из окружења (осим Словеније). Продуктивност МСП у Србији је 4,7 пута нижа у односу на просек ЕУ-28 (3,1 пута од Словеније), а од земаља у окружења већа је једино од Бугарске.

Графикон 24. Просечна величина и продуктивност сектора МСП у Србији и земљама ЕУ из окружења у 2015. години

Извор: Министарство привреде на основу података DG Enterprise and Industry и РЗС

III КОНКУРЕНТОСТ СЕКТОРА МСПП

Тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет у 2014. години настављен је и током 2015. године. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2015. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 3,5% (сектор МСПП 6,5%), просечни трошкови рада за 3,6% (8,0%), док је продуктивност рада је забележила је благи пад од -0,3 % (сектор МСПП раст 1,2%).

На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2015. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 10% МСПП Прерађивачке индустрије (28% велика), запошљавају 16,6% радника (32% велика) и стварају се 18,3% БДВ МСПП индустријског сектора (29,7% велика).

У 2015. години у спољнотрговинској размени забележени су позитивни помаци, сектор МСПП је забележио суфицит од 6,1 млрд. динара (50,3 хиљ. ЕУР). У посткризном периоду спољнотрговинска активност сектора МСПП константно је повећавана. Резултати извоза и увоза у периоду 2014-2015. години су задовољавајући (раст 11,3% и 10,0%, респективно) извоза и увоза (8,1%, и 7,2%). У оквиру МСПП сектора реалан раст извоза у односу на 2014. годину остварила су предузетници 15,4%, микро предузећа 4,7% и средња предузећа 18,7%, док су мала предузећа забележила пад од 1,5%.

Мала и средња предузећа из Србије не заостају у приступу широкопојасном интернету и употреби платформи е-трговине у набавци и продаји, али заостају према обиму реализованих услуга е-трговине у односу на просек Европске уније и већине земаља у окружењу.

3.1. Трошковна конкурентност

Тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет у 2014. години настављен је и током 2015. године. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2015. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 3,5% (сектор МСПП 6,5%), просечни трошкови рада за 3,6% (8,0%), док је продуктивност рада забележила благи пад од -0,3 % (сектор МСПП раст 1,2%).

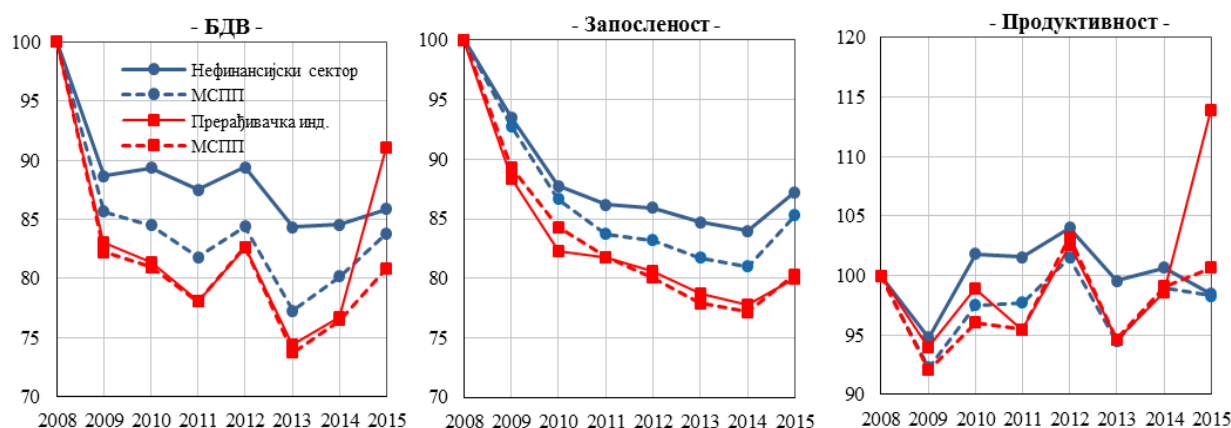
Табела 38. Трошковна конкурентност нефинансијског сектора

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Просечни трошкови рада (у хиљ. динара)								
Нефинансијски сектор	625,7	672,7	724,9	803,1	874,2	914,5	952,5	950,2
Велика	776,6	820,0	890,8	972,7	1042,5	1084,9	1121,3	1.078,6
МСПП	552,1	599,1	640,8	712,9	783,8	822,1	861,0	883,2
Прерађивачка индустрија	579,8	606,0	647,6	712,3	768,9	802,6	826,6	904,7
Велика	714,4	750,9	813,1	879,0	925,0	964,9	983,2	1.134,0
МСПП	494,8	517,1	549,6	607,1	668,8	697,6	725,7	761,6
Трошкови рада по сату								
Нефинансијски сектор	298,5	322,2	347,2	386,1	418,7	438,0	456,2	455,1
Велика	370,5	392,7	426,6	467,7	499,3	519,6	537,0	516,6
МСПП	263,4	286,9	306,9	342,7	375,4	393,7	412,3	423,0
Прерађивачка индустрија	276,6	290,2	310,1	342,5	368,3	384,4	395,9	433,3
Велика	340,9	359,6	389,4	422,6	443,0	462,1	470,9	543,1
МСПП	236,1	247,6	263,2	291,9	320,3	334,1	347,5	364,8
Продуктивност рада (у хиљ. динара)								
Нефинансијски сектор	1.013,9	1.041,7	1.191,6	1.319,8	1.457,0	1.503,6	1.564,0	1.558,6
Велика	1.265,3	1.342,0	1.562,6	1.702,9	1.843,4	1.963,6	1.954,6	1.923,7
МСПП	891,3	891,8	1.003,5	1.116,1	1.249,4	1.254,3	1.352,0	1.368,0
Прерађивачка индустрија	879,2	895,6	1.004,0	1.075,8	1.245,5	1.238,7	1.328,1	1.563,1
Велика	1.035,8	1.085,6	1.238,6	1.267,6	1.452,2	1.453,3	1.550,4	2.102,2
МСПП	780,4	778,9	865,1	954,8	1.113,0	1.099,8	1.185,0	1.226,6
Јединични трошкови рада								
Нефинансијски сектор	0,617	0,646	0,608	0,608	0,600	0,608	0,609	0,610
Велика	0,614	0,611	0,570	0,571	0,566	0,552	0,574	0,561
МСПП	0,619	0,672	0,639	0,639	0,627	0,655	0,637	0,646
Прерађивачка индустрија	0,659	0,677	0,645	0,662	0,617	0,648	0,622	0,579
Велика	0,690	0,692	0,656	0,693	0,637	0,664	0,634	0,539
МСПП	0,634	0,664	0,635	0,636	0,601	0,634	0,612	0,621

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

У периоду 2009-2015. године неповољна кретања основних пословних перформанси више су изражена у сектору МСПП, него код велика предузећа. Повећање укупног броја предузећа у сектору МСПП (од 7,0%) у односу на 2008. годину (број великих предузећа је смањен за 13,0%) није праћено позитивним кретањима осталих пословних перформанси. Нефинансијски сектор бележи пад запослености (-12,8%) и БДВ (-14,1%) у односу на 2008. годину, реалне стопе пада су веће у сектору МСПП (-14,7% запосленост и -16,2% БДВ) него код великих предузећа (-8,7% и -11,1% респективно). Продуктивност рада нефинансијског сектора реално је мања за -1,6%, сектора МСПП за -1,7%, а великих предузећа за -2,6%. У оквиру сектора МСПП раст продуктивности остварен је код предузетничких радњи (од 6,4%), као резултат већег пада запослености (-18,5%) од пада БДВ (-13,5%) и средњих предузећа (од 10,5%), такође као резултат већег пада запослености (-20,7%) од пада БДВ од (-12,4%). У најнеповољнијем положају су микро и мала предузећа која су у наведеном периоду забележила негативне стопе раста продуктивности (-20,8% и -9,5%, респективно).

Графикон 25. Ефекти кризе на конкурентност предузећа (базни индекси 2008=100)

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

Конкурентност нефинансијског сектора Србије у 2015. години мерена преко кретања продуктивности рада смањена је и у односу на претходну годину. Продуктивност рада је реално смањена за 2,2%, због већег раста запослености (3,9%) од реалног раста БДВ (1,6%). У 2015. години у односу на 2014. годину имамо позитивне сигнале, јер је пад продуктивности мањи у сектору МСПП (-0,7%) у односу на велика предузећа која су забележила пад (-3,4%). Опредeљујући утицај има реалан раст БДВ у МСПП (4,5%) и пад од (-2,2%) код великих предузећа, као и раст запослености (5,3% МСПП, 1,2% велика предузећа), што указује да се ствара повољнији пословни амбијент за развој МСПП. Тренд опоравка привредне активности у предузећима Прерађивачке индустрије која су највише погођена ефектима светске економске кризе, започет током 2014. године настављен је и у 2015. години. Реалне стопе раста/пада свих показатеља (запосленост, БДВ и продуктивност) значајно су више него на укупном нивоу (иста кретања и код сектор МСПП и великих предузећа). Раст реалне БДВ од 18,8% који је праћен растом запослености од 2,8% довео је до раста продуктивности Прерађивачке индустрије од 15,5%, при чему је раст већи код великих предузећа (33,1%) у односу на сектор МСПП (1,6%). **Значајан раст продуктивности и конкурентности укупне привреде, а посебно прерађивачке индустрије у 2015. години указује на позитивне трендове процеса структурне трансформације привреде и реструктурирања предузећа.**

Јединични трошкови рада (ЈТР), исказани као однос трошкова зарада и бруто додате вредности, представљају још један значајан показатељ нивоа конкурентности. У нефинансијском сектору, а посебно у предузећима Прерађивачке индустрије, ЈТР у односу на 2014. годину су смањени што указује на побољшање конкурентности. Раст БДВ (18,8%) у 2015. години, праћен је повећањем броја запослених (2,8%) и зарада (10,5%), тако да су се ЈТР смањили за 4,4%. Учешће зарада у БДВ још увек је високо (57,9% у 2015. години) што не оставља много простора за унапређење и модернизацију процеса рада и квалитативно унапређење конкурентности. Конкурентност мерена преко ЈТР минимално је смањена код МСПП, а повећана код великих предузећа (ЈТР су повећани за 0,9 п.п. код МСПП и смањени -9,5 п.п. код великих у односу на 2014.). Константно смањење вредности ЈТР омогућава повољнији конкурентски положај великих предузећа у односу на сектор МСПП.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Да би се конкурентност привреде повећала, потребно је да реални раст продуктивности рада буде већи од реалног раста бруто зарада. На основу кретања просечне продуктивности рада (чија је просечна стопа раста у посматраном периоду непромењена) и бруто зарада (пад од 2,1%) нефинансијски сектор повећао је конкурентност у односу на предкризну 2008. годину. Међутим како је запосленост смањена у већем степену (пад од 1,9%) не ради се о правом расту конкурентности, већ се ради о смањењу производне активности и остваривања равнотеже на нижем производном нивоу. За разлику од нефинансијског сектора, у односу на 2008. годину, конкурентност МСПП сектора је смањена, јер су се просечни трошкови зарада смањили (-1,6%) док је продуктивности рада остала непромењена, уз пад просечне запослености (-2,2%).

Табела 39. Продуктивност, трошкови зарада и запосленост у периоду 2008-2015. године

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Стопа раста 2015/2014	Просечна стопа раста 2008-2015
Нефинан. сектор	Продуктивност	1.553,7	1.472,6	1.581,6	1.578,2	1.616,2	1.547,2	1.564,0	1.558,6	-0,3	0,0
	Трошкови рада*	1.341,0	1.244,1	1.181,1	1.157,4	1.165,7	1.115,0	1.119,2	1.159,5	3,6	-2,1
	Запосленост	1398.721	1.308.291	1.227.551	1.205.277	1.202.045	1.184.944	1.174.947	1.220.257	3,9	-1,9
Сектор МСПП	Продуктивност	1.365,8	1.260,6	1.331,9	1.334,6	1.385,9	1.290,7	1.352,0	1.368,0	1,2	0,0
	Трошкови рада	795,3	739,0	692,9	670,7	679,9	650,2	655,6	708,1	8,0	-1,6
	Запосленост	940.159	872.540	814.585	786.873	782.026	768.550	761.539	801.719	5,3	-2,2

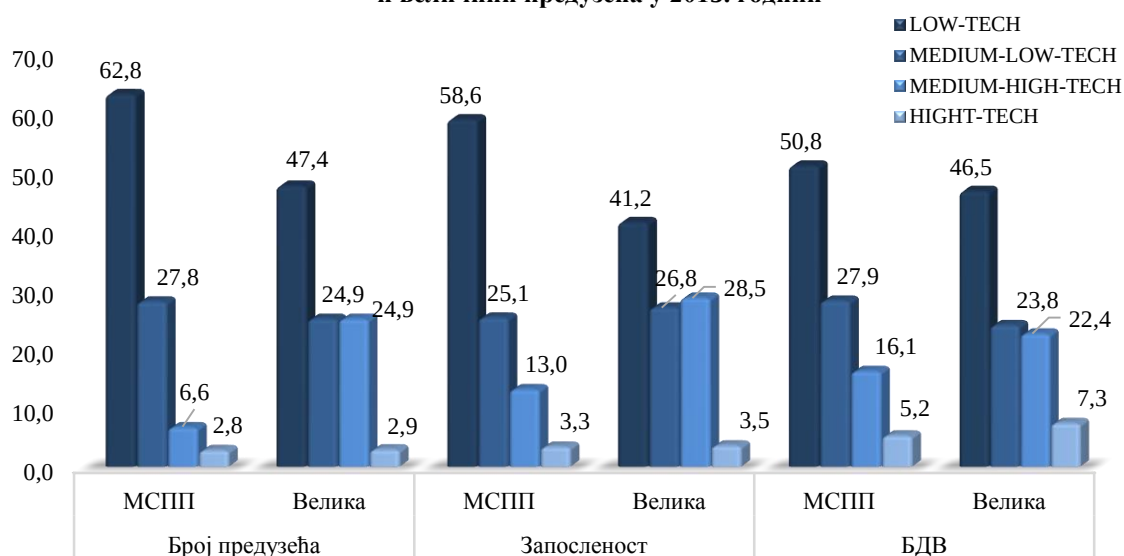
* у млрд. динара, сталне цене из 2015. године

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

3.2. Индустијска конкурентност

На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. Да би побољшала индустријска конкурентност неопходно је повећати просечне годишње стопе раста индустријске производње, затим раста броја новозапослених лица, уз промену структуре и у производњи и у броју запослених у корист високообразовног кадра у укупној запослености. Достигнути ниво индустријске конкурентности прати се на основу анализе структуре и продуктивности према технолошкој сложености производње. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности), при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2015. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 10% МСПП Прерађивачке индустрије (28% велика предузећа), запошљавају 16,6% радника (32% велика) и стварају се 18,3% БДВ МСПП индустријског сектора (29,7% велика).

Графикон 26. Структура Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености и величини предузећа у 2015. години

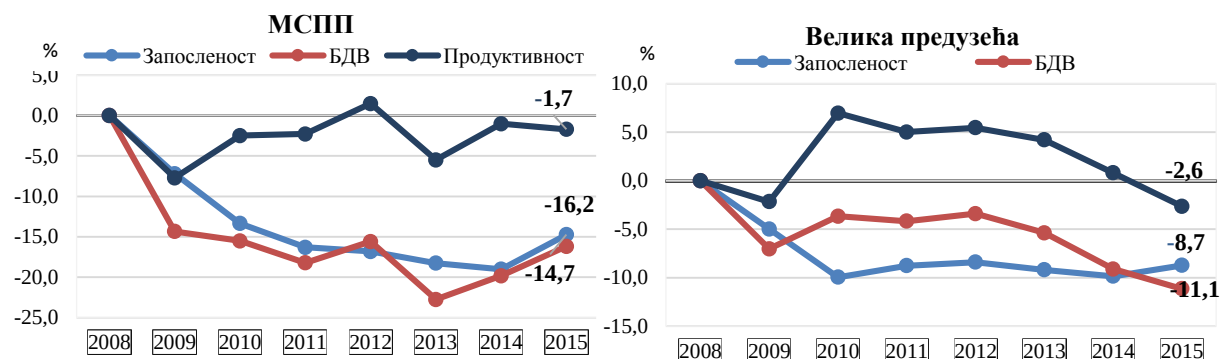

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

У 2015. години у односу на претходну годину забележен је благи пад продуктивности од 0,3% у привреди и висок раст 17,7% у прерађивачкој индустрији. У оквиру прерађивачке индустрије већи раст је забележен код великих (35,6%) у односу на МСПП предузећа (3,5%).

Графикон 27. Индикатори Прерађивачке индустрије (индекс 2008 = 100)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Раст продуктивности МСПП Прерађивачке индустрије од 17,7% у односу на 2014. годину последица је раста продуктивности у свим секторима према технолошкој сложености. Највећи раст забележен је у сектору средње-високе сложености (44,4%). Такође, раст бележе и остала три сектора: средње високе технологије и ниске технологије од по 4,3%, као и предузећа из области високих технологија 0,9%.

У 2015. у односу на 2014. годину регистрован је значајан раст БДВ. БДВ МСПП је повећана у свим секторима и праћена је растом запослености и растом продуктивности што указује на повећан динамизам МСПП и побољшање њихове конкурентности.

Табела 40. Годишње реалне стопе раста/пада продуктивности у Прерађивачкој индустрији 2015.

	Радње	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	-2,1	11,3	6,6	4,5	3,5	35,6	17,7
LOW-TECH	-1,8	6,1	1,8	1,1	0,2	11,8	4,3
Производња прехранбених производа	-0,2	2,9	-2,6	-3,0	-3,6	2,7	-0,2
Производња пића	-4,2	-13,7	11,0	2,1	2,2	9,6	6,5
Производња дуванских производа	-	39,6	25,5	-	-	-24,8	-24,0
Производња текстила	-1,1	-39,2	26,5	9,2	4,0	61,9	23,9
Производња одевних предмета	-2,6	76,3	-5,1	3,3	2,9	15,2	7,9
Производња коже и предмета од коже	-2,0	16,3	-14,2	8,3	2,9	20,2	10,1
Прерада дрвета и производи од дрвета	-2,7	-2,7	6,4	11,4	4,4	18,5	5,0
Производња папира и производа од папира	-4,4	9,0	1,6	17,1	13,9	14,7	14,2
Штампање и умножавање аудио и видео записа	-4,0	11,7	1,6	-12,6	-2,1	48,3	-0,6
Производња намештаја	-4,2	6,3	7,0	-1,8	1,3	57,6	17,2
Остале прерађивачке делатности	-5,2	13,6	11,1	10,2	3,8	10,1	6,3
MEDIUM-LOW-TECH	-1,8	6,1	1,8	1,1	0,2	11,8	4,3
Производња кокса и деривата нафте	-	30,3	48,2	2,2	10,7	-	430,6
Производња производа од гуме и пластике	-2,8	8,3	4,8	20,5	9,3	20,5	15,7
Производња производа од неметалних минерала	-3,2	43,7	18,8	21,8	13,6	12,2	12,9
Производња основних метала	-0,9	2,6	-2,0	-56,1	-21,2	-132,6	-73,2
Производња металних производа, осим машина	-3,4	18,5	10,5	2,3	4,7	13,0	7,4
Поправка и монтажа машина и опреме	-8,8	-7,6	5,6	-12,7	-1,1	22,3	8,4
MEDIUM-HIGH-TECH	-2,8	16,6	9,4	8,0	6,2	97,0	44,4
Производња хемикалија и хемијских производа	-4,5	16,0	13,9	2,9	4,6	183,0	50,4
Производња електричне опреме	-3,6	-12,1	9,5	16,8	10,3	28,2	19,2
Производња непоменутих машина и опреме	-4,0	42,4	14,4	14,8	16,9	79,3	31,8
Производња моторних возила и приколица	-2,7	-39,8	16,5	14,5	11,5	0,3	1,8
Производња осталих саобраћајних средстава	8,7	153,1	32,4	28,6	41,8	68,8	55,8
HIGH-TECH	-2,3	6,6	5,8	2,8	4,4	-4,6	0,6
Производња основних фармацеутских производа	-	7,3	-35,1	12,6	-5,4	-0,6	-0,9
Производња рачунара, електр. и оптичких произ.	-2,2	6,6	14,8	0,1	6,5	-3,3	4,2

Извор: Министарство привреде, на основу податак РЗС

3.3. Извозна конкурентност

У 2015. години нефинансијски сектор привреде остварио је укупну спољнотрговинску размену од 3.362,8 млрд. динара (27,8 мил. ЕУР) при чему је увоз (1.923,0 млрд. динара или 15,9 мил. ЕУР) за 483,2 млрд. динара већи од извоза (1.439,8 млрд. динара – 11,9 мил. ЕУР). Највеће учешће у оствареној спољнотрговинској размени има Прерађивачка индустрија (61,6%) која остварује 76,8% укупног извоза, 50,2% увоза и суфицит од 140,3 млрд. динара (1,2 млрд. ЕУР). У структури спољнотрговинске размене Прерађивачке индустрије доминирају велика предузећа (64,3%), а посебно у извозу где учествују са 66,2% (у увозу учествују са 62,0%). У 2015. години у спољнотрговинској размени забележени су позитивни помаци, јер поред великих предузећа (суфицит од 198,4 млрд. динара – 1,1 мил. ЕУР), суфицит су забележила и МСПП од 6,1 млрд. динара (50,3 хиљ. ЕУР).

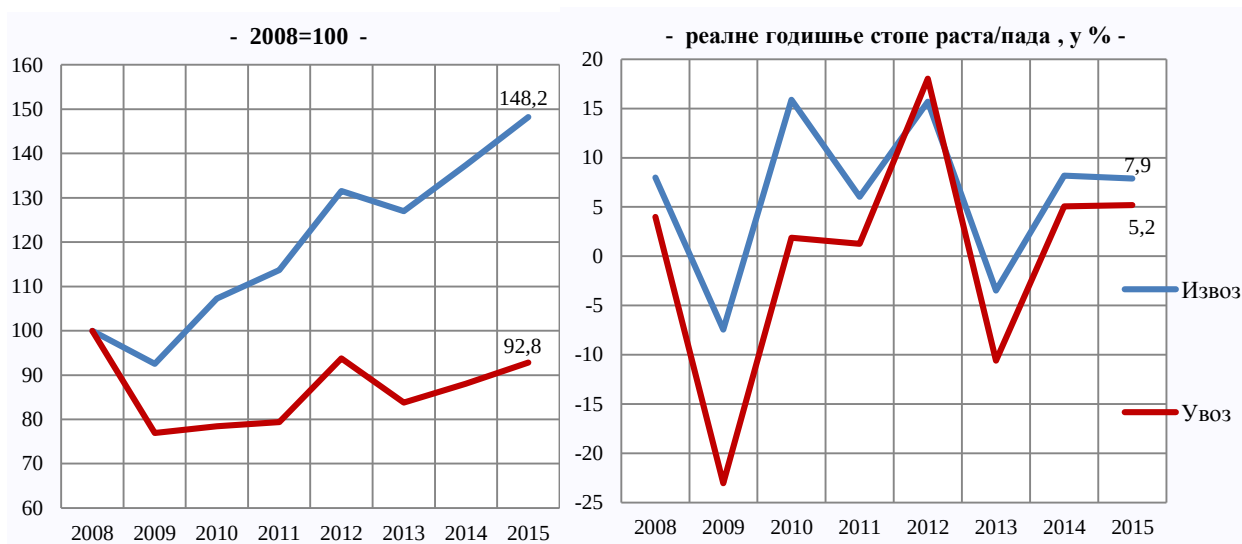
Након кризне 2009. године, у периоду 2010-2015. године спољнотрговинска активност сектора МСПП константно је повећавана. Највећи раст извоза остварен је у 2012. години 24,7% и увоза 27,2%. Резултати извоза и увоза у периоду 2014-2015. године су задовољавајући (раст 11,3% и 10,0%, респективно) извоза и увоза (8,1% и 7,2%, респективно). У оквиру МСПП сектора реалан раст извоза у односу на 2014. годину остварила су предузетници 15,4%, микро предузећа 4,7% и средња предузећа 18,7%, док су мала предузећа забележила пад од 1,5%.

Висок раст дефицита забележен је 2008. године, након чега следи период смањења (изузев 2012. године). Висок укупан дефицит у 2012. години је последица високог раста увоза у сектору МСПП (раст за 15 п.п.) и извоза (за 7 п.п.). Позитивне тенденције у кретању извоза и увоза сектора МСПП утицале су на значајан пад спољнотрговинског дефицита. У периоду 2014-2015. године забележене су веће стопе раста дефицита у великим предузећима (раст 5,9% и 9,2%, респективно) у односу на МСПП (4,1% и 3,5%, респективно).

Покривеност увоза извозом нефинансијског сектора константно се повећава (у 2015. износи 74,9%). Иако је покривеност увоза извозом повећана и код сектора МСПП и великих предузећа, она је знатно већа код великих предузећа (96,2% у 2015.) у односу на сектор МСПП где покривеност увоза извозом износи 58,4%.

На већу спољнотрговинску оријентисаност привреде указује већи проценат укупног промета који је остварен извозом. Константно повећање учешћа извоза у промету бележе и велика предузећа и сектор МСПП, али дупло већа вредност коефицијента код великих предузећа указује на већу извозну оријентисаност великих предузећа у односу на сектор МСПП.

Графикон 28. Спољнотрговинска размена сектора МСПП у периоду 2008-2014. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 41. Индикатори извозне конкурентности

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Спољнотрговински биланс, у мил. динара	МСПП	-477.311	-351.769	-340.704	-365.032	-474.490	-419.111	-436.458	-451.768
	Велика	-166.339	-131.593	-180.059	-181.840	-166.740	-38.904	-52.265	31.433
	Укупно	-643.651	-483.363	-520.764	-546.872	-641.230	-458.015	-488.724	-483.201
Покривеност увоза извозом, %	МСПП	36,5	43,9	49,9	52,3	51,3	55,3	57,0	58,4
	Велика	66,1	67,3	68,6	70,0	74,1	94,6	93,2	96,2
	Укупно	48,2	53,0	58,5	60,1	60,4	72,4	72,5	74,9
Учешће извозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	4,3	3,9	3,9	4,0	4,1	4,3	4,2	4,4
	Велика	64,8	62,9	63,7	62,0	61,1	60,9	60,7	62,6
	Укупно	4,4	4,0	4,0	4,1	4,2	4,4	4,3	4,5
Учешће увозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	7,5	6,4	6,2	6,2	6,5	6,7	6,4	6,5
	Велика	79,0	75,2	78,6	76,7	73,5	73,5	74,9	74,7
	Укупно	7,6	6,6	6,3	6,3	6,6	6,8	6,5	6,6
Учешће извоза у промету, %	МСПП	5,9	6,3	7,3	7,7	8,8	9,1	9,6	10,1
	Велика	13,8	13,0	15,8	15,5	15,9	21,6	22,5	25,2
	Укупно	8,5	8,5	10,2	10,4	11,2	13,5	14,1	15,2
Извоз по запосленом, у хил. динара	МСПП	292,0	315,6	417,2	508,4	637,9	675,4	758,7	792,4
	Велика	706,3	620,6	952,2	1.015,7	1.136,9	1.642,0	1.397,7	1922,1
	Укупно	427,8	417,2	597,2	684,5	812,3	1.015,1	1.098,9	1179,9
Увоз по запосленом, у хил. динара	МСПП	799,7	718,8	835,5	972,3	1.244,7	1.220,7	1.331,9	1355,9
	Велика	1.069,0	922,6	1.388,2	1.450,3	1.533,8	1.735,4	1.851,9	1997,2
	Укупно	888,0	786,7	1.021,4	1.138,2	1.345,7	1.401,6	1.514,8	1575,9

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Релативни робни биланс³² укупне Прерађивачке индустрије у 2015. години смањен је у односу 2014. годину (6,8% према 10,8% у 2014.) и указује на благо побољшање индустријске конкурентности. Значајнији утицај на индустријску конкурентност има остварени суфицит робне размене великих предузећа, и поред тога што су МСПП Прерађивачке индустрије у 2015. години исказала суфицит (позитивна вредност релативног робног биланса је минимална и износи 0,8%). МСПП Прерађивачке индустрије остварила су суфицит само у *low tech* гранама 12,3%, посебно предузећа из области прехранбене производње и производње намештаја. Такође, извозно конкурентна су МСПП који послују у производњи основних метала и производња металних производа, осим машина (*medium-low tech*), као и предузећа из области електричне опреме (*medium-high tech*).

Смањена негативна вредност релативног робног биланса у 2015. години сектора МСПП (са -27,4% у 2014. години на -26,2% у 2015. години) указује на минимално побољшање компаративних предности. Позитиван релативни робни биланс има сектор МСПП Прерађивачке индустрије (0,8%), а суфицит у робној размени остварила су само МСПП из области нискотехнолошке производње (15,5% робне размене).

Посматрано према појединачним секторима Прерађивачке индустрије, позитивна вредност РТВ сектора МСПП забележена је само у областима: Производња прехранбених производа (40,2%), Производња одевних предмета (12,1%), Производња коже и предмета од коже (20,0%), Прерада дрвета и производи од дрвета, осим намештаја (29,0%), Производња намештаја (1,5%), Производња основних метала (34,3%), Производња металних производа, осим машина (0,5%), Производња електричне опреме (3,5%), Производња непоменутих машина и опреме (15,8%) и Производња осталих саобраћајних средстава (24,7%). Сектор МСПП најнеконкурентнији је у областима (*high-tech*): Производња рачунара, електронских и оптичких производа (-58,8%) и Производња основних фармацеутских производа (-53,6%).

³² Релативни робни биланс (Relative Trade Balance) представља однос спољнотрговинског биланса и обима спољнотрговинске размене, изражен у %. Позитивна вредност РТВ указује на компаративне предности (суфицит у робној размени).

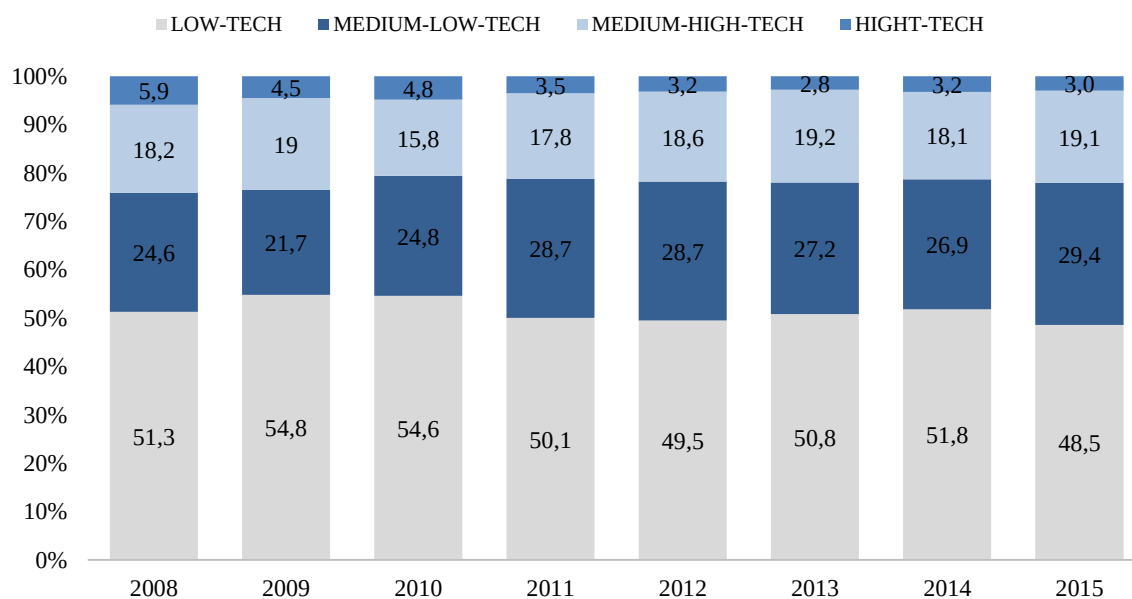
Табела 42. Релативни робни биланс (RTB), у %

	МСПП			Велика			Укупно		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ПРИВРЕДА УКУПНО	-28,8	-27,4	-26,2	-2,8	-3,5	-1,9	-16,0	-15,9	-14,4
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	-4,1	-1,9	0,8	19,8	19,0	10,1	10,7	10,8	6,8
LOW-TECH	14,6	15,5	16,5	18,6	15,5	17,1	16,5	15,5	16,8
Производња прехранбених производа	42,1	40,8	40,2	33,0	27,9	29,1	37,8	34,5	34,6
Производња пића	-10,6	-6,2	-1,8	-7,0	-22,1	-27,0	-7,8	-18,8	-22,6
Производња дуванских производа	-43,9	14,6	-24,6	-23,3	4,9	13,7	-27,2	5,6	10,4
Производња текстила	-7,3	1,6	-4,3	-2,3	3,1	11,2	-5,6	2,4	4,8
Производња одевних предмета	9,4	10,5	12,1	22,5	18,9	24,2	17,8	15,8	19,9
Производња коже и предмета од коже	20,2	18,0	20,0	13,6	10,6	9,4	16,7	15,3	14,8
Прерада дрвета и производи од дрвета	31,7	35,2	29,0	85,2	84,7	90,8	33,4	35,7	29,4
Производња папира и производа од папира	-21,5	-16,1	-5,6	15,8	17,3	18,0	-11,6	-9,1	-0,4
Штампање и умнож. аудио и видео записа	-28,2	-16,1	-18,1	-39,5	-36,3	-31,9	-30,4	-19,9	-20,3
Производња намештаја	5,4	1,4	1,5	43,7	48,7	43,5	20,6	17,3	15,7
Остале прерађивачке делатности	0,7	-4,6	0,7	15,8	7,6	12,7	8,3	1,4	7,2
MEDIUM-LOW-TECH	-6,6	-6,9	-2,2	17,4	17,7	-5,6	7,5	7,5	-4,4
Производња кокса и деривата нафте	-63,7	-60,9	-32,5	0,0	0,0	0,0	-63,7	-60,9	-52,4
Производња производа од гуме и пластике	-19,9	-10,1	-6,7	21,6	15,7	20,8	7,7	6,8	11,0
Произ. производа од неметалних минерала	-13,5	-6,1	-11,9	-20,7	-19,7	-11,3	-15,6	-8,5	-11,8
Производња основних метала	39,3	37,0	34,3	15,9	16,7	11,9	18,9	18,3	14,9
Произ. металних производа, осим машина	8,2	-0,1	0,5	20,0	40,5	36,3	11,6	8,2	8,0
Поправка и монтажа машина и опреме	-29,1	-35,3	-35,3	14,1	19,6	-71,1	10,3	13,0	-52,7
MEDIUM-HIGH-TECH	-17,1	-12,2	-6,1	22,3	22,3	19,1	13,6	14,5	13,4
Произ.а хемикалија и хемијских производа	-27,8	-20,7	-24,8	42,9	28,6	26,3	18,9	5,3	6,8
Производња електричне опреме	5,9	12,4	3,5	13,5	18,3	15,6	12,1	17,1	13,1
Произ. непоменутих машина и опреме	8,1	15,2	15,8	56,5	11,4	10,3	13,6	13,7	13,5
Производња моторних возила и приколица	-48,3	-41,6	-25,3	20,1	23,2	19,5	13,3	16,4	14,8
Произ.осталих саобраћајних средстава	-7,0	-3,5	24,7	37,8	-0,4	20,0	-4,5	-2,5	23,0
HIGH-TECH	-63,6	-57,2	-58,5	9,5	13,1	5,1	-31,1	-27,7	-27,1
Произ. основних фармацеутских производа	-46,6	-37,7	-53,6	14,0	16,5	10,5	9,1	11,5	5,3
Произ. рачунара, електр. и оптичких произв.	-64,8	-58,7	-58,8	-80,6	-78,1	-13,8	-65,4	-59,2	-50,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У спољнотрговинском билансу Прерађивачке индустрије доминирају производи ниске или средње ниске технолошке сложености (62,4%), при чему је ситуација неповољнија код МСПП где ови производи учествују са 72,8% (код великих 56,8%). Слична ситуација је и код извоза Прерађивачке индустрије где производи ниже технолошке сложености учествују са 62,0% (код МСПП 78,0%, великих 53,8%).

Графикон 29. Структура извоза МСПП Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

У 2015. години у односу на 2014. годину, у сектору МСПП укупан обим спољнотрговинске размене повећан је за 8,2% (у Прерађивачкој индустрији за 10,2%). Посматрано по технолошкој интензивности, све групе бележе раст обима спољнотрговинске размене. Код великих предузећа укупан обим размене повећан је за 10,9% (27,7% у Прерађивачкој индустрији).

У оквиру сектора МСПП спољнотрговинску размену повећали су: предузетници (за 12,6%), микро предузећа (за 2,7%), мала предузећа (за 0,6%) и средња предузећа (за 16,3%). Укупни резултати спољнотрговинске активности у 2015. години свих технолошког група значајно су повољнији у односу на 2014. годину. Виша стопа раста извоза указује на то да посматрани сектор има релативно бољу способност да унапреди своју извозну позицију у поређењу са другим секторима привреде, што опет упућује на присуство јединственог скупа способности. Међутим, чак и највиша стопа раста извоза не мора бити довољна да се победи конкуренција и учврсти положај на иностраним тржиштима.

Табела 43. Реалне стопе раста/пада 2015/2014 %

	Спољнотрговинска размена			Извоз			Увоз		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	9,5	8,2	10,9	11,5	10,0	12,8	8,0	7,2	9,2
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	20,8	10,2	27,7	16,4	13,2	18,1	26,4	7,3	41,8
Low-tech	13,1	5,4	21,7	14,4	6,3	23,4	11,3	4,1	19,3
Medium-low-tech	41,8	17,7	58,8	26,0	23,8	27,2	60,2	12,5	103,9
Medium-high-tech	11,8	11,4	11,9	10,7	19,1	8,9	13,2	5,3	16,5
High-tech	23,1	7,3	44,9	24,1	4,1	34,6	22,5	8,2	58,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2015. години спољнотрговинска размена предузећа која послују у *high-tech* технологији исказала су високе стопе раста (раст укупне спољнотрговинске размене 23,1%, извоза 24,1% и увоза 22,5%), које су последица ниске базе из претходне године. Високе стопе раста у односу на 2014. годину остварила су предузећа која послују у *medium-low tech* гранама. Због још увек недовољних улагања у истраживање и развој, изостао је динамичнији развој капацитета сопствене технологије, тако да српска предузећа, нарочито сектор МСПП, углавном примењују увозну технологију.

Табела 44. Годишње реалне стопе раста/пада укупног обима спољнотрговинске размене у 2015. години, у %

	Укупно	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	9,5	12,6	2,7	0,1	16,8	8,2	10,9
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	20,8	7,3	9,7	10,9	10,2	10,2	27,7
Low-tech	13,1	1,2	2,5	8,8	5,0	5,4	21,7
Medium-low-tech	41,8	19,3	35,7	3,9	21,5	17,7	58,8
Medium-high-tech	11,8	-1,6	-6,2	13,0	14,5	11,4	11,9
High-tech	23,1	29,6	5,4	54,3	-6,4	7,3	44,9

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

И поред позитивних резултата у 2015. години извозна конкурентност сектора МСПП је и даље незадовољавајућа. Међутим, показатељи Прерађивачке индустрије нам указују на благо побољшање: покривеност увоза извозом према технолошкој сложености се повећала, минимална позитивна промена у структури извоза и увоза према факторској интензивности, али су показатељи спољнотрговинске активности према СМТК, као и низак коефицијент реструктурирања извоза Прерађивачке индустрије још увек незадовољавајући.

Табела 45. Покривеност извоза увозом према величини предузећа и технолошкој сложености у %

	2008			2014			2015		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	48,2	36,5	66,1	72,5	57,0	93,2	74,9	58,4	96,2
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	100,1	73,9	125,8	124,3	96,3	147,0	114,5	101,7	122,4
Low-tech	98,8	105,3	91,4	136,6	136,6	136,6	140,4	139,5	141,3
Medium-low-tech	112,4	70,3	136,6	116,3	87,0	143,1	91,5	95,7	89,3
Medium-high-tech	123,6	75,4	170,6	133,9	78,2	157,4	130,9	88,4	147,1
High-tech	29,9	14,5	81,0	56,6	27,2	130,1	57,4	26,2	110,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Захваљујући извозној конкурентности великих предузећа, Прерађивачка индустрија остварује суфицит у спољнотрговинској размени. Међутим, структура укупне размене, а посебно извоза је неповољна. Раст српског извоза у транзиционом периоду није праћен значајним повећањем његове квалитативне структуре, већ је остварен на основу производње која се заснива на ниској технологији, нискоквалификованој радној снази и значајним уделом примарних сировина.

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Незадовољавајући ниво ниске конкурентности српског извоза настављен је и у 2015. години што одсликава и даље структура извоза према факторској интензивности. У извозу сектора МСПП доминирају производи ниже фазе финализације и мање додате вредности (сировине и радно и ресурсно интензивни производи), што је карактеристично за мање развијене земље. Да би се конкурентност извоза побољшала потребна је промена структуре извоза у корист ценовно и квалитативно конкурентнијих производа вишег степена обраде (финализације), што је могуће једино улагањем у савремене технологије које доводе до раста понуде, смањивања трошкова производње, ефикасније употребе фактора производње, побољшања карактеристика производа и раста извозних прихода.

Табела 46. Структура извоза и увоза према факторској интензивности, у %

Производи		Структура извоза						Структура увоза					
		МСПП			Укупно			МСПП			Укупно		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
A	Сировине (аграрни и примарни производи)	44,6	39,1	39,0	31,7	30,5	30,4	22,0	18,6	17,8	30,2	28,2	26,5
B	Радно и ресурсно интензивни производи	16,8	19,8	18,6	13,5	14,6	14,4	14,7	14,5	13,7	11,9	11,9	11,9
C	Ниско стручни и технолошко интензивни производи	7,9	8,2	9,2	6,9	7,6	7,6	8,2	7,8	8,0	6,2	5,7	5,8
D	Средње стручни и технолошко интензивни производи	14,3	14,9	15,6	31,6	31,3	30,7	24,1	22,6	24,1	26,0	23,3	23,9
E	Високо стручни и технолошко интензивни производи	12,1	11,7	11,9	12,1	10,9	12,0	27,7	25,0	25,6	22,7	20,1	21,4
	Неразврстана роба	4,4	4,9	5,7	4,3	3,7	4,9	3,3	11,4	10,8	2,9	10,7	10,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Секторска анализа према СМТК, рев. 4, показује да се највећи део извоза (66,3%) одвија у секторима 0, 6 и 7, док се највећи део увоза одвија у секторима 5, 6 и 7 (67,0%). Производи ових група имају висок извоз и увоз тако да је њихова покривеност увоза извозом неповољна, као и биланс робне размене. Покривеност увоза извозом значајно је повећана код сектора хране и живих животиња, који истовремено остварују и суфицит у робној размени, пића и дувана и животињских и биљних масти. У оквиру сектора МСПП покривеност увоза извоза забележена је у робним групама: храна и живе животиње, сирове материје осим горива и животињска и биљна уља, масти. Вредност РРБ повећана је у свим групама производа осим код производа из групе 4. Највеће повећање забележено код група 1 и 3 што указује да је јачање извозне конкурентности највише заступљено код производа ниске технолошке сложености.

Табела 47. Показатељи спољнотрговинске активности према СМТК рев 4. у 2015. Години

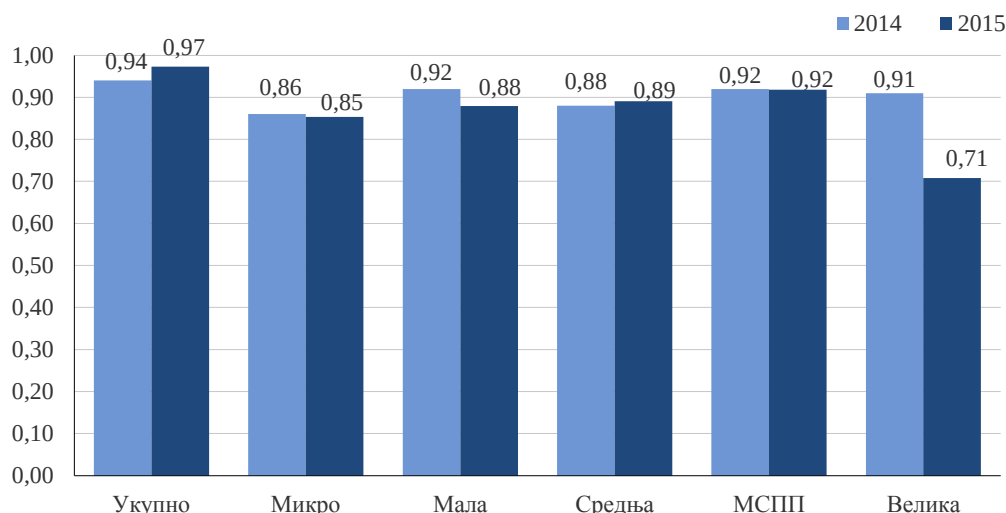
СМТК рев.4		Структура извоза		Структура увоза		Покривеност увоза извозом		РРБ	
		Укупно	МСПП	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП
	УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	74,8	58,4	-14,4	-26,3
0	Храна и живе животиње	15,5	25,1	6,3	6,8	184,9	217,2	29,8	37,0
1	Пића и дуван	3,3	1,5	1,3	0,9	195,9	91,5	32,4	-4,5
2	Сирове материје, осим горива	3,2	6,6	4,0	3,0	60,9	127,7	-24,3	12,2
3	Минерална горива, мазира	2,9	2,1	11,8	4,5	18,2	27,2	-69,2	-57,2
4	Животињска и биљна уља, масти	1,2	0,7	0,3	0,3	302,1	135,2	50,3	15,0
5	Хемијски и слични производи	8,5	6,8	15,3	18,0	41,8	22,2	-41,0	-63,7
6	Израђени производи	21,5	24,0	18,2	21,3	88,2	65,6	-6,3	-20,8
7	Машине и транспортни уређаји	29,3	17,2	27,3	27,9	80,3	36,1	-10,9	-47,0
8	Разни готови производи	13,1	15,3	7,5	9,5	131,0	93,8	13,4	-3,2
9	Производи непоменути у СМТК рев. 4.	1,5	0,6	8,2	7,7	14,0	4,5	-75,5	-91,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Према коефицијенту реструктурирања извоза,³³ МСПП су повећала брзину прилагођавања захтевима тржишта у односу на ранији период, али спорије мењају извозну структуру у односу на велика предузећа која су оживљавањем и унапређењем производње повећала извоз и асортиман понуде на страним тржиштима. Висока вредност коефицијента указује на спору промену неповољне структуре извоза и ниску извозну конкурентност домаће индустрије и МСПП. Велика предузећа брже прилагођавају своју производњу захтевима ино-тржишта, вероватно као последица већих инвестиционих улагања.

³³ Базира се на Фингер-Крејниновом индексу структурне сличности, који се користи за разна структурна поређења спољнотрговинске размене. Коефицијент реструктурирања извоза се израчунава као збир минимума парова учешћа истоврсних извозних производа према СМТК у посматраним годинама. Мања вредност коефицијента указује на брже промене, односно максимална вредност 1 значи потпуно идентичну трговинску структуру у посматраним годинама

Графикон 30. Коefицијент реструктурирања извоза Прерађивачке индустрије

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Значајнији привредни раст и повећање запослености у дугом року могуће је једино јачањем извозне и укупне конкурентности привреде чиме би се омогућио даље јачање раста извоза уз повећање спољнотрговинске активности. Да би се унапредила извозна конкурентност српских производа потребно радити на промени структура извоза (која се сада у значајној мери заснива на извозу метала - челика, сировина, малог броја индустријских производа и хране) у корист технолошко сложенијих производа високе финализације који стварају већу додатну вредност по јединици производа. Промену структуру извоза треба да прати и повећање географске диверсификација извоза уз јачање позиција на садашњим извозним тржиштима. Јачање извозне конкурентности кроз трансформацију извозне структуре могуће је само значајним растом пословне и инвестиционе активности домаћих и страних предузећа која своје пословање заснивају на високим технологијама, знању и иновацијама.

3.4. Употреба интернета

Предузетнички сектор Србије не заостаје у приступу широкопојасном интернету и употреби платформи *е-трговине* у набавци и продаји, али заостаје према обиму реализованих услуга *е-трговине* у односу на просек Европске уније и већине земаља у окружењу.

Према приступу широкопојасном интернету МСП из Србије су изнад просека ЕУ-28 и, уз Словенију, су испред свих осталих земаља у окружењу (Бугарска, Хрватска, Мађарска, Румунија и Македонија). Домаћа МСП интернету највише приступају путем фиксне (DSL) широкопојасне конекције (више од просека ЕУ-28 и свих земаља у окружењу), док је приступ интернету путем мобилне широкопојасне конекције (3G модем или 3G телефон) мање заступљен (домаћа МСП заостају за просеком ЕУ 28 и свим земљама у окружењу).

Табела 48. Коришћење Интернета у МСП и типови веза за приступ Интернету у 2015. години

	% предузећа која користе широкопојасни приступ (фиксни или мобилни) интернету				% предузећа која користе DSL или неку другу врсту фиксне широкопојасне интернет конекције				% предузећа која користе мобилне широкопојасне интернет конекције (3G модем или 3G телефон)			
	Мала	Средња	МСП	Велика	Мала	Средња	МСП	Велика	Мала	Средња	МСП	Велика
ЕУ	94	98	95	99	92	97	92	99	61	80	64	92
Бугарска	73	88	75	96	68	84	71	94	41	58	44	82
Хрватска	87	97	89	100	84	96	86	100	77	91	79	97
Мађарска	89	96	90	98	86	94	87	96	61	77	63	92
Румунија	83	91	84	97	81	89	83	96	41	56	43	76
Словенија	98	100	99	100	98	100	98	100	74	85	76	98
Македонија	93	96	93	98	91	95	91	97	57	66	59	80
Србија*	98	100	99	100	97	100	98	100	30	57	35	55

* подаци за Србију се односе на 2014. годину

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а

Мала и средња предузећа из Србије према куповини посредством компјутерских мрежа не заостају у односу на просек ЕУ-28 и изнад су свих земаља у окружењу. Међутим, када се посматрају *on-line* набавке које учествују са више од 1% у укупним набавкама, домаћа МСП значајно заостају за просеком ЕУ-28 и скоро свим посматраним земљама у окружењу (осим Македоније).

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2015.

Табела 49. Куповина МСП путем е-трговине у 2015. години

	% предузећа која су куповала посредством компјутерских мрежа				% предузећа код којих онлајн набавке учествују са више од 1% укупних набавки			
	Мала	Средња	МСП	Велика	Мала	Средња	МСП	Велика
ЕУ	38	49	40	61	23	28	24	39
Бугарска	12	15	13	24	6	6	6	12
Хрватска	21	26	22	28	10	12	11	15
Мађарска	28	42	30	56	12	17	13	27
Румунија	13	17	14	25	13	16	13	24
Словенија	26	33	27	51	14	16	14	27
Македонија	5	7	6	16	3	4	3	7
Србија*	39	45	40	42	4	11	5	9

* подаци за Србију се односе на 2014. годину

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а

Домаћа МСП у великој мери користе и платформе *е-трговине* код продаје производа. Према учешћу предузећа која су примала поруџбине путем компјутерских мрежа и путем веб сајта домаћа МСП су изнад просека ЕУ и свих земаља из окружења (осим Словеније). Међутим, према учешћу предузећа код којих *on-line* продаја учествују са више од 1% у укупном промету, МСП из Србије значајно заостају за просеком ЕУ и свим земљама из окружења.

Табела 50. Продаја МСП путем е-трговине у 2015. години

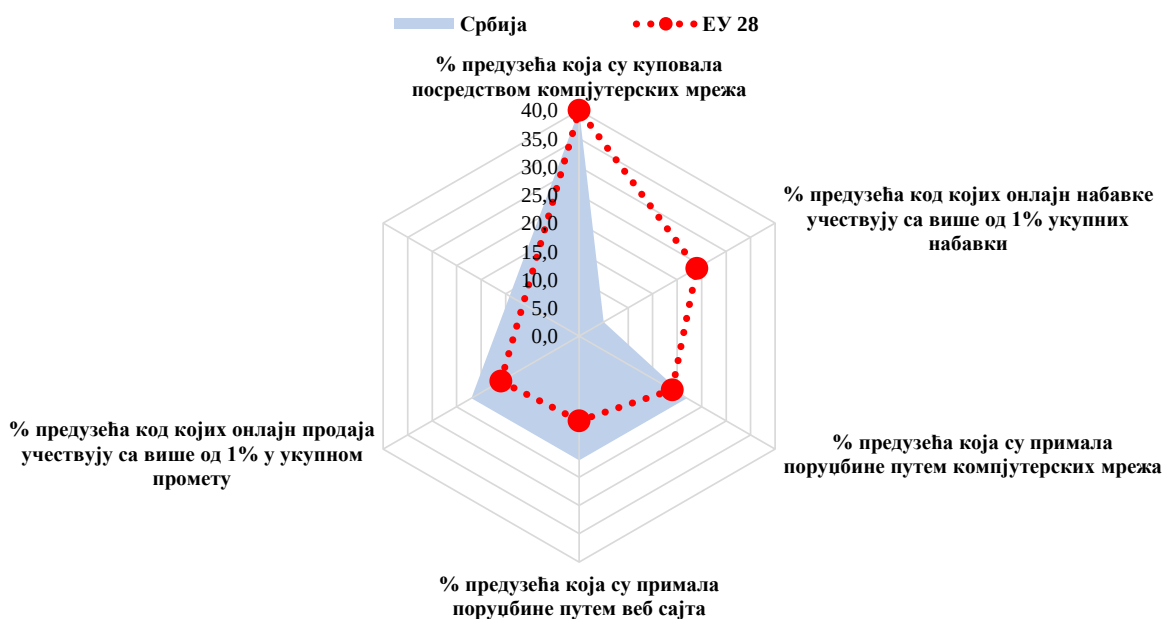
	% предузећа која су примала поруџбине путем компјутерских мрежа				% предузећа која су примала поруџбине путем веб сајта				% предузећа код којих <i>on-line</i> продаја учествују са више од 1% у укупном промету			
	Мала	Средња	МСП	Велика	Мала	Средња	МСП	Велика	Мала	Средња	МСП	Велика
ЕУ	94	98	95	99	92	97	92	99	61	80	64	92
Бугарска	73	88	75	96	68	84	71	94	41	58	44	82
Хрватска	87	97	89	100	84	96	86	100	77	91	79	97
Мађарска	89	96	90	98	86	94	87	96	61	77	63	92
Румунија	83	91	84	97	81	89	83	96	41	56	43	76
Словенија	98	100	99	100	98	100	98	100	74	85	76	98
Македонија	93	96	93	98	91	95	91	97	57	66	59	80
Србија*	98	100	99	100	97	100	98	100	30	57	35	55

* подаци за Србију се односе на 2014. годину

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а

Иако МСП у Србији у великом проценту користе платформе *е-трговине* у свом пословању (набавка и продаја путем компјутерских мрежа и веб сајта), заступљеност *on-line* набавки и продаје је значајно испод просека ЕУ-28 и свих посматраних земаља из окружења и указује на недовољну искоришћеност могућности е-трговине у Србији и потребу за већим укључивањем МСП сектора у савремене моделе пословања.

Графикон 31. Куповина и продаја МСП путем е-трговине у 2015. години

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а